

Kulturne diplomacije Hrvatske i Austrije - usporedna analiza

Bakota, Tajana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of dramatic art / Sveučilište u Zagrebu, Akademija dramske umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:205:295082>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-10-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Academy of Dramatic Art](#)

Sveučilište u Zagrebu
Akademija dramske umjetnosti
Trg Republike Hrvatske 5

Diplomski rad
Kulturne diplomacije Hrvatske i Austrije - usporedna analiza

Odsjek: Diplomski studij Produkcije

Usmjerenje: Produkcija scenskih i izvedbenih umjetnosti

Ak. god.: 2019./2020.

Mentorica: Dr. sc. Iva Hraste-Sočo, doc.art.

Studentica: Tajana Bakota, 2. god. MA

Zagreb, 2020.

SAŽETAK:

Ovaj rad bavi se kulturnom diplomacijom kao sredstvom kojim se postiže jačanje diplomatskih i bilateralnih odnosa Republike Hrvatske i Republike Austrije, kao i uspostavljanjem kulturno-umjetničke suradnje. Rad također analizira moć kulture kroz prizmu stvaranja imidža države i analizira kulturne diplomacije dviju država, način na koji su postavljeni njihovi sustavi i strategije kojima se realiziraju ciljevi. Sve to analizirano je u kontekstu duge povijesti koje spomenute države dijele te kulturne baštine i tradicije nametnutih uzajamnim utjecajem proteklih stoljeća. Rad također koristi projekt *Godina kulture Hrvatska - Austrija* kao ogledni primjer provođenja kulturnih i umjetničkih aktivnosti dviju država.

KLJUČNE RIJEČI:

Imidž, kultura, kulturni ataše, kulturna diplomacija, kulturna politika, međunarodna kulturna suradnja, meka moć, Republika Austrija, Republika Hrvatska, strategija, umjetnost.

SUMMARY:

This paper deals with the topic of cultural diplomacy in terms of strengthening diplomatic and bilateral relations between the Republic of Croatia and the Republic of Austria, as well as establishing international cultural cooperation. The paper analyzes the power of culture through the prism of creating a national image and analyzes cultural diplomacy of the two states, the way their systems are set up, and the strategies by which their goals are achieved. All of this is analyzed in the context of Austria's and Croatia's long common history, as well as the cultural heritage and traditions that have been imposed by their mutual influence during the past centuries. The paper also uses the project *The Year of Culture Croatia-Austria* as a case study and example of the implementation of cultural and artistic activities.

KEY WORDS:

The arts, culture, cultural attaché, cultural diplomacy, cultural policy, image, international cultural cooperation, Republic of Austria, Republic of Croatia, soft power, strategy.

Sadržaj:

1. Uvod	1
2. Definicija kulturne diplomacije	2
2.1. Cilj i svrha kulturne diplomacije pri stvaranju bilateralnih državnih odnosa	4
2.2. Cilj i svrha kulturne diplomacije kao dijela javne diplomacije	4
3. Uloga kulturnog atašea	6
4. Metode i alati provedbe kulturne diplomacije u zemlji primateljici	7
4.1 Ugovaranje gostovanja	7
4.2 Učenje o kulturi i jeziku	8
4.3 Organizacija konferencija/skupova	9
4.4 Lobiranje i financiranje	10
5. Presjek utjecaja Austrije na povijest hrvatske kulture i umjetnosti kroz 19. i 20.stoljeće	11
6. Strategija hrvatske kulturne diplomacije	15
7. Strategija austrijske kulturne diplomacije	18
8. Usporedba ustroja kulturne diplomacije dviju država	20
8.1. Pravna osoba i ustanova koja regulira i provodi kulturnu diplomaciju u Hrvatskoj i Austriji	22
8.2. Prisutnost drugih organizacija i ustanova koje provode kulturnu diplomaciju u Hrvatskoj	23
9. Organigram kulturnih diplomacija	25
10. PAEI analiza hrvatske i austrijske kulturne diplomacije	27
11. PESTLE analiza hrvatske i austrijske kulturne diplomacije	31
12. SWOT analiza hrvatske i austrijske kulturne diplomacije	35
13. Godina kulture Hrvatska – Austrija 2017	37
13.1. Kazališna umjetnost	38
13.2. Književnost i izdavaštvo	38
13.3. Likovna umjetnost	39
13.4. Glazbena umjetnost	40
13.5. Filmska umjetnost	42
13.6. Ostalo	42
14. Zaključak	44
15. Izvori	47
16. Biografija studentice	50

1. Uvod

Popularno tumačenje sintagme “diplomatski odgovor” svodi se na neutralan i nedorečen smisao čija je svrha ublažavanje intenziteta situacije i odnosa. Kada se kaže da je neki odgovor ili neko tumačenje diplomatsko, pomislimo kako je taj odgovor neutralan, nedorečen i smišljen s ciljem ublažavanja situacije i odnosa. Prema mrežnoj stranici *enciklopedija.hr* diplomacija je “vještina da se lijepim načinom provede vlastita volja, lukavstvo, taktiziranje.”¹ Umjesto ratovanja, sile i okupacije, države su kroz povijest razvile diplomaciju koja pregovorima postiže rješenja i dogovore. Razvojem koncepta diplomacije, države su dodavale humanističke i umjetničke prakse i zanimanja, pa je s vremenom nastala gospodarska diplomacija, znanstvena diplomacije, pa i kulturna diplomacija.

Ovaj se rad bavi kulturnom diplomacijom kako u najširem, tako i najužem smislu. Opisuje se svrha, razvoj i teorija kulturne diplomacije koja dugoročno, osim što pomaže pri stvaranju međudržavnih odnosa, unaprjeđuje razvoj državnog imidža i statusa. S druge strane rad analizira i praktične dijelove kulturne diplomacije, alate pomoću kojih se provodi, kao i programe koje kulturna diplomacija stvara i potiče. Jedan od najvažnijih ciljeva ovog rada jest usporediti ustroj i provedbu kulturne diplomacije dviju država, Republike Hrvatske i Republike Austrije, koje imaju mnogo poveznica, od povijesti i geografske blizine do baštine, no istodobno su različite po pitanju gospodarstva, jezika, tradicije i geopolitičke moći. Svrha usporedbe je steći sveukupni dojam o tome kakve sve kulturne diplomacije postoje, koje su prednosti nekih sustava, koji su nedostaci i kako se eventualne manjkavosti mogu popraviti u budućnosti. Na kraju se suvremena kulturna diplomacija dviju država analizira kroz projekt *Godina kulture Hrvatska-Austrija*, konkretni bilateralni kulturni projekt koji tijekom godine dana obilježava i slavi odnos država kroz kulturne i umjetničke projekte. Rad je napisan uz pomoć mnogih izvora i podrške Austrijskog kulturnog foruma u Zagrebu.

---

¹ Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, *Diplomacija*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020, Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15326> (pogledano: 17.4.2020.)

2. Definicija kulturne diplomacije

Definicija kulturne diplomacije, prema Diplomatskom leksikonu diplomatske akademije, jest “djelovanje diplomatskog ili konzularnog predstavništva na popularizaciji kulture zemlje šiljateljice u zemlji primateljici, njezinu predstavljanju i širenju, povezivanju kulturnih djelatnika i institucija dviju zemalja, zajedničkom nastupu u svijetu i slično.”² Naravno, popularizacija kulture podrazumijeva predstavljanje i širenje domaće kulture, pa tako i provođenje nacionalne kulturne politike u kontekstu međunarodnih odnosa, povezivanje djelatnika u kulturi, kao i kulturne ustanove dviju država i slično. Metode provođenja vizije jedne kulturne diplomacije mogu obuhvaćati cijeli dijapazon aktivnosti: organiziranje izložbi i konferencija na temu kulture, gostovanja predstava, koncerata, dogovaranje koprodukcija i skupnih projekata i sl. Česta je pojava da mnogo zemalja u svojim veleposlanstvima, pogotovo kada je riječ o svjetskim kulturnim i gospodarskim velesilama kao što su SAD, Njemačka, Rusija, Japan ili, Kina, imaju zaposlenike koji se gotovo isključivo bave razvojem i unaprjeđenjem kulture i kulturne suradnje među državama.³ Kulturna diplomacija smatra se legitimnim sredstvom za stvaranje i sklapanje bilateralnih državnih odnosa, pored ostalih grana diplomacije kao što su gospodarska i politička diplomacija. Prema bivšem njemačkom kancelaru W. Brandtu, kultura je jedan od tri glavna stupa vanjske politike. Razvojem teorije meke moći prema J. Nyeu, govori se o tome da se moć države može definirati kroz razne kulturne i društvene vrijednosti i identitete (imidž) države/zajednice u usporedbi s klasičnim i zastarjelim načinima iskazivanja moći kroz vojne i gospodarske veličine, odnosno kroz veličinu teritorija i stanovništva.⁴ Kulturna diplomacija postaje danas značajnijom no ikada za državu i kreiranje međunarodnih odnosa. U 21.stoljeću veličina države manje je bitna i teritorijalno manje države relevantne su u krojenju svjetskih primjera dobro organiziranih država. Razmjena kulturnih dobara, kao i poticanje suradnje između kulturnih djelatnika i umjetnika, možda se smatra uobičajenim dijelom diplomacije kao takve, ali neformalna kulturna diplomacija postoji mnogo duže od javne diplomacije. Početke kulturne diplomacije možemo prepoznati kroz djela moreplovaca, misionara i istraživača koji su prenosili dijelove vlastitih kulturnih dobara iz matičnih država u nove.⁵ Prvi

---

² Nick, S. (2010) *Diplomatski leksikon*, Visoka škola međunarodnih odnosa i diplomacije, Zagreb, str.124

³ Nick, S. (1997.) *Diplomacija-metode i tehnike*, Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske i Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, str.82

⁴ Nye, J. (1990) *Soft power*, Slate group, Lubbock Texas str.3

⁵ Jakopović, H. (2012.) *Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranje*, Hanns-Seidel-Stiftung i Diplomatska akademija, Zagreb str.115

nešto formalniji oblici kulturne diplomacije nastaju krajem 19.stoljeća u zapadnim zemljama Europe, kada je prepoznata razmjena kulturnih dobara prilikom koloniziranja prekomorskih kontinenata od strane europskih zemalja. Bitna stavka u razvoju kulturne diplomacije, a pogotovo javne diplomacije, jest Pariška mirovna konferencija iz 1920. godine čiji je cilj bio da se sve diplomatske radnje otvore prema javnosti te da javnost ima udio u kreiranju državne javne politike.⁶ Javna diplomacija počela se tada orijentirati ne samo prema inozemnim poglavarima, nego i prema građanima, kako bi se stvorilo javno pozitivno mišljenje o državi šiljateljici. Bitno je istaknuti UNESCO kao organizaciju koja je također pridonijela razvoju poimanja kulturne diplomacije na globalnoj razini.⁷ Radi se o organizaciji koja je implementirala globalne vrijednosti pri provođenju razmjene kulturnih dobara, pa tako i kulturne diplomacije. Lokalni interesi zemlje šiljateljice u zemlji primateljici nisu dovoljno relevantni za stvaranje i sklapanje odnosa među državama i institucijama, nego međunarodne kulturne politike moraju razmišljati globalno kako ne bi doprli samo do kulturnih ustanova nego i do samih građana. U počecima stvaranja UNESCO-a razvio se i koncept multikulturalizma koji se vodi načelima različitosti (drugotnosti) i pluralizmom. UNESCO je tako godinama (neuspješno) propagirao izgradnju međunarodnih kulturnih centara unutar kojih sudjeluju sve članice organizacije te se predstavljaju sve svjetske kulture, što je čak propisano Ustavom organizacije 1945.godine.

U Europi, u razdoblju između dva svjetska rata, kulturna se diplomacija koristila kao sredstvo pokazivanja moći suparničkim državama kroz kulturne spektakle. Sve do kraja Drugog svjetskog rata kulturna diplomacija, točnije mehanizmi i tehnike kulturne diplomacije, koristili su se u propagandne svrhe. Nakon tog vremena države su počele koristiti kulturnu diplomaciju kao javno dobro i sredstvo koje bi moglo pomoći u postavljanju dugoročnog mira i stabilnosti.

U 21.stoljeću kulturna diplomacija, postala je ključnom za održavanje mira i stabilnosti, pogotovo u svijetu koji je dominantno globaliziran i državno međuovisan. Kada se uči i primjenjuje na svim razinama, kulturna diplomacija posjeduje jedinstvenu sposobnost utjecaja na "globalnu javnost". Zbog toga, prema međunarodnom institutu za kulturnu diplomaciju (ICD), ta specifična grana diplomacije ne mora samo pripadati javnom sektoru, već i civilnom, pa i privatnom.⁸ Kulturna diplomacija je zasigurno široki pojam primjenjiv širem spektru društva nego samo i

---

⁶ Vukadinović, R. (1980) *Međunarodni politički odnosi*, Školska knjiga, Zagreb, str. 86

⁷ Dragičević Šešić, M., Rogač Miljatović, Lj., Mihaljinac, N. (2017), *Cultural Diplomacy: Arts, Festivals and Geopolitics*, Culture Desk Serbia, Beograd, str. 139

⁸ Institute of cultural diplomacy, Cultural diplomacy, Dostupno na: http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_abouticd (pogledano: 20.11.2019.)

isključivo javnoj diplomaciji, ali je također i neizostavan dio kreiranja nacionalnog identiteta, reputacije i međunarodnih odnosa.

2.1. Cilj i svrha kulturne diplomacije pri stvaranju bilateralnih državnih odnosa

Jedan od glavnih ciljeva kulturne diplomacije jest poboljšanje međunarodne suradnje među državama. To je za jednu državu možda najrelevantniji razlog zašto se provode diplomatske mjere s naglaskom na kulturu. Umjetnicima, djelatnicima u kulturi i institucijama želi se dati prilika i olakšani pristup spajanja s međunarodnim tržištem.⁹ Ukratko, najočitija svrha kulturne diplomacije jest postizanje međunarodne suradnje, partnerstva, te posljedično povjerenja među državama. Cilj je osnažiti i osvijestiti osjećaj zajedništva te izgraditi otvorenost i toleranciju prema novim i drugačijim kulturama života, naravno, u ovom slučaju kroz umjetnost i umjetničke prakse.

Bitno je istaknuti u vidu stvaranja i sklapanja bilateralnih odnosa i Bečku konvenciju o diplomatskim odnosima iz 1961. koja ukazuje na temeljne funkcije diplomatskog predstavništva:¹⁰

- a) unaprjeđenje prijateljskih odnosa i razvijanje ekonomskih, kulturnih i znanstvenih odnosa između države šiljateljice i države primateljice,
- b) predstavljanje države šiljateljice u državi primateljici,
- c) zaštita interesa države šiljateljice i njezinih državljana u državi primateljici, u granicama dozvoljenima međunarodnim pravom,
- d) pregovaranje s vladom države primateljice,
- e) prikupljanje informacija svim dozvoljenim sredstvima o stanju i razvoju događaja u državi primateljici i izvještavanje o tome vlade države šiljateljice.

Evidentno je kako je kulturna diplomacija ključna pri uspostavljanju i održavanju bilateralnih, multilateralnih i međudržavnih odnosa.

2.2. Cilj i svrha kulturne diplomacije kao dijela javne diplomacije

Kao što je već spomenuto, koncept meke moći, koji definirao J. Nye, propagira državnu ili kolektivnu moć kroz stvaranje privlačnosti i atrakcije umjesto da se moć pokazuje i potvrđuje

---

⁹ Arsenault, A., Cowan, G. (2008) *Moving from Monologue to Dialogue to Collaboration: The Three Layers of Public Diplomacy*, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, str. 22

¹⁰ Narodne novine, Bečka konvencija o diplomatskim odnosima, Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2017_06_4_20.html (Pogledano: 1.11.2019.)

veličinom teritorija, populacije, vojskom i gospodarstvom. Država koja koristi meku moć za stvaranje određenu pozitivnu reputaciju, pa tako i superiornost, postaje uzor drugim državama jer stvari koje država posjeduje i predstavlja inozemstvu postaju poželjnije.

Temelj meke moći postavljen je na tri stupa: kulturi, političkim vrijednostima i vanjskoj politici. Nye promatra kulturu kao skup vrijednosti i praksi koje stvaraju značenje za društvo, dok političke vrijednosti većinom podrazumijevaju ideologiju i poredak vlasti koji obuhvaća društvene i političke vrijednosti u državi.¹¹ Vanjska politika gotovo se isključivo odnosi na državne interese i sredstva koje se koriste pri ostvarenju tih interesa. Nye ne spominje kulturnu diplomaciju kao jedan od glavnih čimbenika stvaranja meke moći države, ali koristi kulturu kao stup u izgradnji državne reputacije, dok se unutrašnja i vanjska politika provlače kroz tu kulturu. Usprkos izostavljanju kulturne diplomacije, definiciju i značenje te grane diplomacije može se prepoznati u teoriji meke moći kroz spominjanje javne diplomacije čiji je glavni zadatak razvoj dugotrajnih odnosa putem kulturnih razmjena. Nye također tvrdi kako je komunikacija “licem u lice” najefikasniji alat za ostvarivanje i prenošenje stavova, pa tako i izgradnju meke moći.

Teorija meke moći aludira dakle na to da svaka država kroz svoju diplomaciju mora stvoriti brend, kako bi se rad javne diplomacije države šiljateljice smatrao uspješnim. Koncept brendiranja najčešće se spominje u neoliberalnom komercijalnom aspektu izravne prodaje, kao što su robne marke i korporacije, a cilj brendiranja je stvoriti prepoznatljivost proizvoda. Tako brendiranje može biti primjenjivo kada je riječ o kreiranju i promidžbi nacionalnog identiteta. Postoje tri stupa nacionalnog brendiranja: a) ustanova-pravna osoba, b) operativna tijela i c) financiranje.¹²

---

¹¹ Nye, J. (2004) *Soft Power and American Foreign Policy*, Political Science Quarterly-The Academy of Political Science, New York, str.3

¹² Skoko, B. (2009) *Država kao brend*, Matica Hrvatska, Zagreb, str. 43

3. Uloga kulturnog atašea

Kulturni ataše je diplomat kojemu je jedan od glavnih, ako ne i glavni zadatak unaprijediti odnose dviju država kroz kulturu. Kulturni atašei su najčešće djelatnici u kulturi ili umjetnici koje, ponekad, predlaže ministarstvo kulture.¹³ Dok neke države smatraju definiranje pozicije kulturnog atašea kao obavezu javne diplomacije, neke druge, kulturno i gospodarski slabije razvijene ili države u tranziciji, ne gledaju na tu poziciju kao nužnu za provedbu kulturne diplomacije. Poznatiji umjetnici i/ili djelatnici u kulturi, primjerice u bivšoj Jugoslaviji, koji su imali u svojoj karijeri neformalnu ulogu kulturnog atašea, bili su recimo Ivo Pogorelić i Petar Šegedin. Povjesničarka umjetnosti Barbara Vujanović u svojoj knjizi "Ivan Meštrović i Česi - primjeri hrvatsko-češke kulturne i političke uzajamnosti" analizira Meštrovićev rad unutar vlastitog djelovanja kao službenog kulturnog atašea, a i van službene sfere, kao umjetnika. Knjiga analizira kulturni i politički odnos Hrvatske i Češke kroz javno djelovanje Ivana Meštrovića, kao i djelovanje drugih umjetnika i kulturnih atašea.¹⁴

Glavna uloga kulturnog atašea je održavati redovite radne i društvene odnose s nadležnom političkom upravom ministarstva vanjskih poslova zemlje primateljice, odnosno posebno oformljenim uredima za kulturu ministarstva vanjskih poslova, s ministarstvom kulture i glavnim kulturnim ustanovama (muzejima, galerijama, kazalištima, televizijom, izdavačima, arhivima, producentским kućama, koncertnim dvoranama, itd.). Kulturni ataše koristi tehnike i metode kulturne diplomacije za provedbu diplomatskih ciljeva, a to se specifično odnosi na prezentaciju domaće kulture, spajanje djelatnika u kulturi i umjetnika, sufinanciranje programa i projekata koji su od interesa zemlje šiljateljice i organizacije skupova, i gostovanja.

Bitno je istaknuti odnos veleposlanika i kulturnog atašea koji je ključan za provedbu svih kulturnih programa kulturne diplomacije. U tom odnosu kulturni ataše, ako je uopće prisutan u veleposlanstvu, izvršno provodi sve aktivnosti, dok je veleposlanik taj koji pomaže otvaranju vrata suradnji. Veleposlanik je često u izravnom kontaktu s kulturnim djelatnicima i ustanovama, a kulturni ataše kreira, izvršava plan i program i služi kao savjetnik veleposlaniku u tom specifičnom polju. Ovakav odnos je naravno optimalan i idealan za dobru provedbu kulturne diplomacije, no u praksi nije nužno uvijek takav.

---

¹³ Nick, S. (1997.) *Diplomacija-metode i tehnike*, Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske i Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, str. 83

¹⁴ Vujanović, B (2018) *Ivan Meštrović i Česi: primjeri hrvatsko-češke kulturne i političke uzajamnosti*, Muzej Ivana Meštrovića - Atelijer Meštrović - Hrvatsko-češko društvo, Zagreb i Split, str. 112

4. Metode i alati provedbe kulturne diplomacije u zemlji primateljici

Postoji široki raspon metoda i tehnika pri realizaciji diplomatskih ciljeva, točnije državnih ciljeva, u odnosu sa zemljom primateljicom. Sve tehnike i metode mogu se svesti na glavna dva čimbenika: materijalna ispomoć i podrška te razmjena intelektualnih vrijednosti (resursa) između zemlje šiljateljice i primateljice.¹⁵ Cilj je diplomacije steći povjerenje strane javnosti, kao i prema zemlji šiljateljici te kreirati pozitivnu reputaciju zemlje šiljateljice u javnosti, čime financiranje raznih projekata i programa, kao i razmjena kulturnih, gospodarskih i političkih informacija, pomaže pri ostvarivanju tih ciljeva. S druge strane, većina političara i diplomata smatra kulturnu diplomaciju dijelom uobičajenog alata (tj. tehnike) javne diplomacije, dok se diplomacija u cjelosti može smatrati jednim od najvažnijih instrumenata ostvarivanja ciljeva ukupne vanjske politike. Svaki sektor i svaka “vrsta” diplomacije može se gledati kao tehnika i metoda (instrument) za ostvarivanje većih ciljeva, no valja analizirati koje su to “mikro” tehnike potrebne u kulturnoj diplomaciji.

4.1 Ugovaranje gostovanja

Format gostovanja je možda najčešća tehnika koja se koristi u kulturnoj diplomaciji. Radi se o izravnom predstavljanju kulturnih proizvoda zemlje šiljateljice u zemlji primateljici. Pod gostovanjima se mogu podrazumijevati kazališna gostovanja, filmska gostovanja, koncerti, izložbe, čitanja, znači već gotovi kulturni i umjetnički proizvodi koji najbolje predstavljaju državu. Ono što je bitno jest pri gostovanjima vidjeti o kojoj se vrsti ciljane publike radi. Kulturna diplomacija, kao što je rečeno, odnosi se jednako i na vlast i na ustanove zemlje primateljice, kao i na građane (fizičke osobe). Najčešće su gostovanja podijeljena u kategorije koje se definiraju prema njihovim publikama. Primjer gostovanja koja se odnose na građane najčešće su gostovanja vezana za suvremenu kulturu i umjetnost, kao i popularnu kulturu, te je cilj takvih gostovanja izravna komunikacija s fizičkim osobama i utjecaj na stvaranje pozitivne reputacije države šiljateljice u očima građana države primateljice. Konkretni primjer takvog gostovanja jest glazbeno-scenska skupina Leibach iz Slovenije, koja povremeno organizira nastupe u pojedinim državama u suradnji sa slovenskim veleposlanstvima. Leibach je kao skupina samostalno kroz godine rada i djelovanja stvorila vlastitu reputaciju i prepoznatljivost kod publike te je Slovenija iskoristila njihovu popularnost pri predstavljanju države i sadržaja na koji su ponosni.

---

¹⁵ Nick, S. (1997.) *Diplomacija-metode i tehnike*, Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske i Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske, str. 46

S druge strane, organiziranje gostovanja pojedinih kulturnih i umjetničkih projekata i proizvoda za ustanove najčešće podrazumijeva da je cilj ostvariti konkretniji međuinstitucionalni odnos, te posredno izgraditi pozitivno javno mnijenje o kulturi zemlje šiljateljice. Takva gostovanja namijenjena su eliti društva, kao i vodećim rukovoditeljima kulture u zemlji.

Treće u čemu kulturna diplomacija sudjeluje jest organizacija gostovanja namijenjenih manjinama točnije vlastitom iseljeništvu u državi primateljici. Primjeri toga mogu se bjelodano vidjeti u odnosima između Hrvatske i Austrije. Kako u Austriji postoji veliki broj hrvatskih državljana i iseljenika, veleposlanstva u suradnji s kulturnim ustanovama organiziraju gostovanja na materinjem jeziku te na tim gostovanjima mogu sudjelovati samo govornici hrvatskog jezika.

4.2 Učenje o kulturi i jeziku

Mnoge države šiljateljice provode programe za učenje jezika kao i za podučavanje o povijesno-kulturnim znamenitostima. Valja istaknuti kako su to većinom države koje spadaju u kategoriju svjetskih velesila kao što su SAD, Njemačka, Francuska, Kina, Velika Britanija i Rusija. Takve države ciljano provode edukacijske programe kako bi se ponudilo obrazovanje stanovništvu zemlje primateljice o povijesti, kulturi, umjetnosti i načinu življenja u toj državi. Takvi se edukacijski programi mogu provoditi izravno kroz veleposlanstvo ili putem kulturnih centara država. Kineska kulturna diplomacija putem svojih veleposlanstava provodi programe učenja jezika i kulture diljem svijeta. Francuska financira otvaranje i uzdržavanje vlastitih instituta po svijetu koji u suradnji s veleposlanstvima i samostalno provode dijelove kulturnih diplomacija i kulturne politike.¹⁶ Provođenje edukativnih programa koji se koncentriraju na učenje jezika i na kulturu stavljaju državu šiljateljicu u poziciju relevantnije države. Uz svjetske velesile metodu koriste i manje države koje svoje vrijednosti gotovo isključivo grade na temelju meke moći. Primjer takve države je Austrija koja nije teritorijalno i po stanovništvu velika, no s druge je strane apsolutno relevantna u kulturnoj politici i dobar je primjer kako se provodi kulturna diplomacija. Austrija ima kulturne centre pod nazivom Austrijski kulturni forum, koji također provode edukacijske programe.

---

¹⁶ Liu, X. (2018) *China's Cultural Diplomacy: A Great Leap Outward with Chinese Characteristics - Multiple Comparative Case Studies of the Confucius Institutes*, University of Central Lancashire, Preston, str. 13

4.3 Organizacija konferencija/skupova

Kada je riječ o stvaranju zajedništva i krugova ljudi sa sličnim interesima, kulturna diplomacija zasigurno predvodi u realizaciji tog koncepta. Naime kulturu čine ljudi, točnije umjetnici i djelatnici u kulturi, a s druge strane konzumenti, to jest primatelji kulture. Baš zato je kulturnoj diplomaciji cilj povezati ljude, djelatnike u kulturi, i publiku koja će moći razmijeniti informacije na temu koja je od interesa svim uključenima. Format skupova i konferencija najpodobniji je za povezivanje raznih ljudi, a pritom je jasno postavljen cilj i protokol okupljanja. Tako je primjerice nizozemsko veleposlanstvo organiziralo konferenciju pod nazivom “Making Connections Through Arts and Culture” u Istanbulu (Turska), s ciljem pokretanja inicijative za rješavanje potreba u kulturi između Nizozemske i Turske, kao i jačanje veza među dvjema državama.¹⁷

Osim izravnih bilateralnih konferencija između zemlje šiljateljice i zemlje primateljice, postoje multilateralne konferencije na teme iz kulture na kojima pojedino veleposlanstvo ili kulturni ataše surađuje/sufinancira, ali ne pokreće inicijativu i organiziranje. Takve konferencije najčešće su organizirane od strane nadnacionalnih institucija i organizacija kao što su UNESCO, Kreativna Europa, Media i sličnih. Primjer toga je konferencija Europske unije “Culture For the Future”, koja se organizira u Bruxellesu svake godine s ciljem da se razgovara o novoj ulozi kulture u međunarodnoj zajednici, kao i o inovativnijim pristupima financiranja poduzetnika u kulturi u tranzicijskim zemljama.¹⁸ Kada bismo uzeli ovu konferenciju kao primjer, veleposlanstvo u Kraljevini Belgiji ili predstavništvo pri Europskoj uniji mogli bi sudjelovati na konferenciji kao predstavnici svoje vlade i državne kulturne politike (kao pravna osoba sudionik) te kao sufinancijeri konferencije, naravno u manjem opsegu. Kada države, pogotovo one manje, financiraju takve konferencije bez obzira na cijenu, to najčešće znači da, osim što žele podržati inicijativu konferencije radi svoje pozitivne vrijednosti, žele državu i vlastitu kulturu predstaviti u pozitivnom i relevantnom svjetlu.

---

¹⁷ Istanbul culture Santa vakfi, Konferencija Making connections through arts and culture, Dostupno na <https://www.iksv.org/en/news/a-conference-titled-making-connections-through-arts-and-culture-from-the-embassy-of-the-netherlands-the-consulate-general-of-the-netherlands-and-iksv> (Pogledano: 10.10.2019.)

¹⁸ Culture for the future, Culture exchange, Dostupno na: <https://culture4future.eu> (Pogledano: 10.10.2019.)

4.4 Lobiranje i financiranje

Opća definicija za lobiranje je aktivnost čiji je osnovni cilj da zastupa/promovira interese pojedinaca ili grupa i to među pripadnicima izvršne ili zakonodavne vlasti u jednoj državi, uniji, lokalnoj sredini.¹⁹ Iako možemo zaključiti kako već navedene tehnike/metode spadaju pod lobiranje, u ovom slučaju gledamo na lobiranje kao na metodu ugovaranja zakonodavnih odredbi koje mogu pomoći u realizaciji boljih kulturno-diplomatskih odnosa. Također, lobiranje u kontekstu kulturne diplomacije najčešće se provodi u državama unutar kojih djeluju nadnacionalne instance i ustanove, zbog toga što je zakonodavstvo nadnacionalnih institucija primjenjivo na države zemlje primateljice. Lobiranje se također spominje zbog festivala. Manje države najčešće teže uspostavljaju odnose s velikim svjetskim festivalima (kazališta, filma, likovne umjetnosti) pa zbog toga kulturna diplomacija lobira kako bi se uzeli u obzir i prihvatili umjetnički projekti zemlje šiljateljice.

Veleposlanstva posjeduju godišnje proračune kojima veleposlanik upravlja i u suradnji s kolegama diplomatima i atašeima određuje u koje će se projekte i programe novac utrošiti. Sufinanciranjem programa koji su na neki način povezani sa zemljom šiljateljicom, veleposlanstvo, a tako i država, pomaže lokalnoj zajednici zemlje primateljice pri realizaciji vlastitih projekata, a neposredno i u izgradnji afirmativne reputacije kulture države koju veleposlanstvo predstavlja. Primjer toga je projekt Dani hrvatskog filma u Beogradu održan u studenome 2017. godine, pri čemu je veleposlanstvo Republike Hrvatske sufinanciralo dio programa.²⁰

---

¹⁹ Zaklada Slagalica, Zagovaranje, Dostupno na: <https://www.zaklada-slagalica.hr/tasco/HTML/Zagovaranje> (Pogledano: 10.10.2019.)

²⁰ SeeCult, Smotra hrvatskog filma u Beogradu, Dostupno na: <http://www.seecult.org/vest/smotra-hrvatskog-filma-prvi-put-u-beogradu> (Pogledano: 11.10.2020.)

5. Presjek utjecaja Austrije na povijest hrvatske kulture i umjetnosti u 19. i 20. stoljeću

Odnosi između Hrvatske i Austrije postoje više od 400 godina. Kontekst im daje činjenica da su odnosi Hrvatske sa zemljama njemačkog govornog područja općenito prisniji nego odnosi s drugim državama Europe, radi geografskih, migracijskih i povijesnih točaka koje te države povezuju. Činjenica je kako je Hrvatska od imenovanja Ferdinanda I. hrvatskim kraljem u 16. stoljeću bila sastavnim dijelom Habsburške monarhije, a kasnije Austro-Ugarske monarhije. Bliske veze među državama, potaknute osvajanjem hrvatskog teritorija, također su pomognute religijom i katoličkom crkvom. U 9. stoljeću već su bile vidljive jasne poveznice između hrvatske crkve i frankovskih misionara kao što su ninski biskup Adelfred ili trogirski svećenik Gumpertus. Početkom 13. st. austrijski i njemački doseljenici, obrtnici, liječnici i državni službenici, aktivno su sudjelovali u osnivanju i razvoju sjeverozapadnih gradova Hrvatske.²¹ Poznavajući bolje obrazovne sustave kao i zbog svojih bliskih veza s ostatkom Europe, Austrijanci su često preuzimali prosvjetiteljsku ulogu, kako u kulturi tako i u politici. Bliski odnosi s Austrijom imali su značajan utjecaj na razvoj školskog sustava u Hrvatskoj. Prve gimnazije u Zagrebu (1607.), Rijeci (1627.) i Varaždinu (1636.) osnovala je bečka Družba Isusovaca. Ono što je možda bilo najvrijedniji rezultat austrijskog utjecaja bili su obrazovni programi na visokoškolskim ustanovama kojih u to vrijeme nije bilo u Hrvatskoj. Tako se primarno stvorio temelj obrazovanja koji je kasnije, u 19. i 20. stoljeću, utjecao na hrvatske umjetnike i djelatnike u kulturi. Jedan od najvećih zagovornika hrvatske kulture i sudionika u Hrvatskom narodnom preporodu Dimitrija Demeter školovao se u Grazu na studiju Filozofije.²² Nakon što su austrijske vlasti 1849. započele reforme obrazovnih i visokoobrazovnih ustanova u Hrvatskoj, manje je Hrvata studiralo u Austriji, što je naravno omogućilo veću dostupnost obrazovanja, a tako i demokratizaciju kulture.²³ Kada govorimo o razvoju kulture i umjetnosti, bitna je činjenica jezik koji se koristi u govoru, književnosti i umjetničkom stvaralaštvu. Do sredine 20. stoljeća hrvatska buržoazija i plemstvo dvojezični su te aktivno u govoru i pismu koriste njemački i hrvatski jezik. Zbog toga je hrvatsko plemstvo činilo većinu kazališne publike na

---

²¹ Hrvatska u europskim odnosima, Hrvatsko-austrijski i hrvatsko-njemački odnosi, Dostupno na: <http://croatia.eu/index.php?view=article&lang=1&id=57> (Pogledano: 27.10.2019.)

²² Hrvatski biografski leksikon, Dimitrija Demeter, Dostupno na: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4526> (Pogledano 30.3.2020.)

²³ Kuić, I. (2008.) *Reforma školstva u vrijeme Druge austrijske uprave u Dalmaciji i knjižnice pučkih škola*, Libellarium: časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova

predstavama austrijskih kazališnih družina.²⁴ Već sredinom 18. stoljeća austrijska su putujuća kazališta išla na turneje po sjevernoj Hrvatskoj, a početkom 19. stoljeća pojavili su se prvi prijevodi kazališnih predstava na kajkavskom narječju. Austrijska je kazališna kultura izravno potakla razvoj kazališne i glumačke kulture u Hrvatskoj. Među prvim kazališnim gradovima u Hrvatskoj bili su Zagreb, Osijek, Varaždin, Karlovac i Sisak. Veću prisutnost austrijskih kazališnih družina uzrokovala je nedovoljna autonomnost jezika u svakodnevnom životu, pa tako i kazalištu. Zbog manjka autonomnosti pokrenuo se preporodni pokret koji je razvio nezavisnu hrvatsku kulturu.²⁵

Čak i nakon osnivanja prvog sveučilišta u Hrvatskoj 1876. godine, hrvatski su studenti nastavili pohađati austrijske fakultete određenih usmjerenja, pogotovo kada je riječ o području umjetnosti. Brojni gazbenici studirali su i/ili radili u Austriji. Skladatelj Blagoje Bersa završio je konzervatorij u Beču i radio kroz cijelu svoju karijeru po raznim gradovima, od kojih su neki Graz, Salzburg i Beč.²⁶ Božidar Širola doktorirao je u Beču muzikologiju.²⁷ Jakov Gotovac je godinu dana sudjelovao na predavanjima J. Marxa na Muzičkoj akademiji u Beču,²⁸ dok je Boris Papandopulo završio studij dirigiranja na Novom bečkom konzervatoriju.²⁹ Bitno je istaknuti kako je, nakon završetka studija na Konzervatoriju u Milanu, Ivan pl. Zajc stekao vrlo dobar ugled kao operni skladatelj u Beču, a tek je 1870. godine došao u Zagreb.³⁰

Kada je riječ o arhitekturi, Bartol Felbinger, češko-njemački student koji je djelovao kao glavni arhitekt središta Zagreba, projektirao je grad po uzoru na austrijske gradove.³¹ Njegov rad su

---

²⁴ Batušić, N. (1978.) *Povijest hrvatskog kazališta*, Školska knjiga, Zagreb, str. 216

²⁵ Batušić, N. (1978.) *Povijest hrvatskog kazališta*, Školska knjiga, Zagreb, str.217

²⁶ Enciklopedija, Blagoje Bersa, Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=7208> (Pogledano: 30.3.2020.)

²⁷ Hrvatsko društvo skladatelja, Božidar Širola, Dostupno na: <https://www.hds.hr/clan/sirola-bozidar/> (Pogledano: 30.3.2020)

²⁸ Enciklopedija, Jakov Gotovac, Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=22846> (Pogledano: 30.3.2020.)

²⁹ Hrvatsko društvo skladatelja, Boris Papandopulo, Dostupno na: <https://www.hds.hr/clan/papandopulo-boris/> (Pogledano: 4.4.2020.)

³⁰ HNK Ivana pl. Zajca Rijeka, Ivan pl.Zajc, Dostupno na: <https://hnk-zajc.hr/o-kazalistu/ivan-pl-zajc/> (Pogledano. 4.4.2020.)

³¹ Lipovac, M. (2019.) *Bartol Felbinger-Najpoznatiji arhitekt starog Zagreba*, nacionalnemanjine.hr, Dostupno na: <https://nacionalnemanjine.hr/bartol-felbinger-najpoznatiji-arhitekt-starog-zagreba/> (Pogledano: 4.4.2020.)

nakon 1888. nastavili Lav "Leo" Hönigsberg i Julije Deutsch. Krajem 19. stoljeća bečka secesija duboko je utjecala na hrvatsku arhitekturu, pa tako i na umjetnike.³²

Mnogi poznati hrvatski književnici također su studirali u Austriji. Primjerice August Šenoa studirao je medicinu u Beču no studij nikada nije završio, a kasnije je radio u listovima kao što su *Glasonoša* i *Slawische Blätter*.³³ Kroz studij i rad s Austrijom imaju veze Josip Kozarac, Eugen Kumičić, Ksaver Šandor Gjalski, Josip Eugen Tomić i mnogi drugi.

Slikarstvo i likovna umjetnost hrvatske moderne bili su pod jakim utjecajem bečke secesije i simbolizma. Hrvatski su se slikari školovali na Likovnoj akademiji u Beču i prenijeli su utjecaj austrijske umjetnosti u domaću sredinu. Bili su to Robert Auer³⁴, Bela Čikoš Sesija³⁵ i drugi koji su stvarali pod utjecajem Gustava Klimta. Generacija rođena u posljednjoj četvrtini 19. stoljeća - Mirko Rački, Jozo Kljaković i Jerolim Miše, razvila je autohtonu stilizaciju secesije pod snažnim utjecajem Ivana Meštrovića. Bečki i zagrebački umjetnici u razdoblju moderne stvaraju djela vrsnog stilskog predznaka, razvijena kroz tematske, formalne i motivske sličnosti slikarstva, ilustracije i grafike nastalih na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće.³⁶ Slikarstvo hrvatskih umjetnika iz moderne uklapa se u opus europskog likovnog moderniteta s Bečom kao maticom.

Očito je kako je austrijsko umjetničko školovanje pridonijelo razvoju hrvatskih umjetnika, pa tako i razvoju hrvatske kulture. S vremenom, kako se razvijala hrvatska autonomija, uz nju je išla kultura i umjetnička praksa.

Povjesničari, sociolozi, pa i lingvisti ponajviše se, kada je riječ o formalnom istraživanju i analizi hrvatsko-austrijskih odnosa, bave razdobljem do 1918. godine, i gotovo su sva istraživanja usredotočena na eru Monarhije. Rijetki su radovi koji se bave suvremenijim istraživanjima bilateralnih odnosa Austrije i Hrvatske, kao što je zbornik „Njemački jezik i kultura u Hrvatskoj” s 22 znanstvena članka, od kojih se samo jedan bavi suvremenim odnosima Austrije i Hrvatske.³⁷

---

³² Walker, A. F. (2007.) *Hönigsberg & Deutsch*, Oxford University Press, str.4

³³ Hrvatski biografski leksikon, August Šenoa, Dostupno na: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11894> (Pogledano: 5.4.2020.)

³⁴ Enciklopedija, Robert Auer, Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=4573> (Pogledano: 5.4.2020.)

³⁵ Enciklopedija, Bela Čikoš-Sesija, Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13385> (Pogledano: 5.4.2020.)

³⁶ Vugrinec, P. (2017.) *Hrvatski salon i bečka Secesija: slikarstvo u Zagrebu i Beču oko 1900*, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, str.6

³⁷ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Njemački jezik i kultura u Hrvatskoj, Dostupno na: <http://at.mvep.hr/hr/vijesti-i-najave/njemacki-jezik-i-kultura-u-hrvatskoj,51522.html> (Pogledano: 6.4.2020.)

Treba naglasiti da postoji nedovoljno istraživanja temeljem kulturnih, pa čak i civilizacijskih poveznica između dviju država. Mnogo je više građe koju treba istražiti nego istraživača. Matko Peić, hrvatski povjesničar umjetnosti i književnik, komentirajući odnos dviju država u svom članku "Austrija i Hrvatska. Odnosi u znanosti i umjetnosti" iz 1993. tvrdi:

„Nažalost, ako želite u Austriji naći knjigu koja govori o tom dugotrajnom odnosu s Hrvatskom, nećete imati sreće pronaći je. I obratno, kanite li u Hrvatskoj potražiti knjigu o odnosu s Austrijom, nećete je vidjeti. Istina, naći ćete koji vodič, brošuru, članak. Oni uglavnom donose tek ono najosnovnije, uglavnom ono praktično što treba putniku iz Beča u Zagrebu ili Zagreba u Beču. No knjigu koja je govoriti o austrijsko hrvatskim ili hrvatsko austrijskim odnosima u znanosti i umjetnosti – nećete otkriti.“³⁸

Iznenadujuće je, pa čak i nevjerojatno, da ne postoji ozbiljna literatura koja se bavi kulturnim temama i poveznicama između Austrije i Hrvatske i da se pritom piše i istražuje o međusobnom utjecaju kroz povijest podjednako. Većinom je moguće pronaći radove koji se bave utjecajem austrijske kulture u Hrvatskoj, ali ne i obrnuto, što znatno otežava analizu i usporedbu kojoj treba objektivno i temeljito pristupiti.

---

³⁸ Marić, D. (2019) *Godina kulture Hrvatska - Austrija, Reprezentativan primjer predstavljanja hrvatske kulture u inozemstvu*, Diplomatska akademija, Zagreb, str.12

6. Strategija hrvatske kulturne diplomacije

Hrvatska kulturna diplomacija provodi se kroz izravnu suradnju Ministarstva vanjskih i europskih poslova (MVEP) i Ministarstva kulture (MK).³⁹ Ministarstvo kulture kroz svoj Sektor za međunarodnu kulturnu suradnju i europske poslove, Služba za bilateralnu i multilateralnu kulturnu suradnju, u suradnji s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova izvršava sve akcije pri provedbi programa i dogovorenih međunarodnih projekata.⁴⁰ Zanimljiva je činjenica kako novoizabrani inozemni veleposlanici u Hrvatskoj, osim što predaju vjerodajnice, također nastupno posjete ministra/icu vanjskih i europskih poslova i ministra/icu kulture.⁴¹ Ministarstvo kulture RH ima detaljan plan i program za provedbu kulturne diplomacije dostupan u Strateškom planu (2018.-2020.). Jedan od ciljeva za razdoblje od 2018.-2019. bio je potpora umjetničkom stvaralaštvu, poduzetništvu i participaciji u kulturi, a to znači jačanje prisutnosti hrvatske umjetnosti i kulture u svijetu. Na taj način ministarstvo aktivno radi na sklapanju bilateralnih sporazuma o kulturnoj suradnji koji omogućuju predstavljanje hrvatske kulture u inozemstvu, kao i kulture drugih zemalja u Hrvatskoj. U obrazloženju stoji: „...poticati će razvijanje izravne i kontinuirane suradnje i razmjene između ustanova i udruga, umjetnika i stručnjaka na svim područjima kulture i umjetnosti: prevođenja i objavljivanja književnih djela, prezentacije filmova i umjetničkih izložbi, gostovanja kazališnih, plesnih i glazbenih umjetnika, sudjelovanja na sajmovima knjiga te drugim međunarodnim kulturnim manifestacijama i skupovima.”⁴² Podupire se sudjelovanje umjetnika i djelatnika u kulturi u multilateralnim projektima koji služe razvoju dijaloga i raznolikosti na međunarodnoj kulturnoj sceni. Važno je spomenuti suradnju s UNESCO-m i kroz EU program Kreativna Europa prema planu 2014.-2020.

Prioriteti hrvatske međunarodne kulturne politike, a time i hrvatske kulturne diplomacije su:

- a) Održivi kulturni turizam
- b) Poticanje doprinosa kulture prema društvenoj uključenosti

---

³⁹ Hraste-Sočo, I. (2013), *Hrvatska-nacija kulture*, Leykam international, Zagreb, str. 99

⁴⁰ Ministarstvo kulture, Strateški plan 2018.-2020., Dostupno na: <https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Novosti/Strateški%20plan%20MK%202018.-2020..pdf> str. 7 (Pogledano: 4.5.2020.)

⁴¹ Ministarstvo kulture, Nastupni posjet veleposlanice Mongolije, Dostupno na: https://www.min-kulture.hr/%2Fdefault.aspx%3Fid%3D19268&usg=AOvVaw1_u4PFAiH13cU7e21ufwvr (Pogledano: 4.5.2020.)

⁴² Ministarstvo kulture, Strateški plan 2018.-2020., Dostupno na: <https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Novosti/Strateški%20plan%20MK%202018.-2020..pdf> str.11 (Pogledano: 4.5.2020.)

c) Vještine, obuka i prijenos znanja: tradicionalna i nova zanimanja

d) Kinematografija: poboljšanje protoka europskih filmova

Prioriteti su određeni i u okviru Otvorene metode koordinacije (OMK) i njezine tri radne skupine koje se bave kulturnim i kreativnim industrijama, kulturnom diplomacijom i (samo)zapošljavanjem. Prema Strateškom planu Ministarstva vanjskih i europskih poslova 2019.-2021. jasno su istaknuti misija, vizija, i ciljevi javne diplomacije Republike Hrvatske. Vizija se najviše koncentrira na zaštitu nacionalnih interesa, kao i na „izgradnju moderne, učinkovite i fleksibilne službe vanjskih poslova sposobne kreirati i provoditi samosvjesnu vanjsku politiku usmjerenu na razvijanje savezništva, partnerstva i suradnje sa svim državama, a osobitu u okviru Europske unije i NATO-a”.⁴³

Misija hrvatske javne diplomacije jest detaljno raspisana u vidu sljedećih ciljeva:

a) Provedba i koordinacija europskih poslova

b) Provedba vanjske politike

c) Upravljanje i razvoj službe vanjskih poslova

d) Predsjedanje Republike Hrvatske Vijećem Europske unije 2020. godine

U tek kratkom opisu spominje se kultura kao sredstvo za unaprjeđenje bilateralnih odnosa: „Uspješnost bilateralne suradnje s pojedinom državom mjeri se ne samo dobrim političkim odnosima, nego i intenzitetom suradnje u ostalim područjima aktivnosti kao što su gospodarska, kulturna i znanstvena suradnja, suradnja na području obrane i sl.”⁴⁴ Ovaj citat navodi se pod kategorijom provedbe i koordinacije europskih poslova. Kultura se također spominje u vidu stvaranja kulturnog identiteta i promidžbe Hrvatske kroz kulturu. Očito je kako se strateški, programski i proračunski kulturna diplomacija više naslanja na Ministarstvo kulture u odnosu dvaju ministarstava. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, nadalje, na godišnjoj razini raspisuje javni natječaj za sufinanciranje projekata udruga i društava prijateljstva u svrhu ostvarenja financijske potpore. Ukupni proračun natječaja je 1.600.000,00 HRK, a najmanji iznos za predloženi program

---

⁴³ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Strateški plan za razdoblje 2019.-2021., Dostupno na: <http://www.mvep.hr/files/file/2018/1812281117-strateski-plan-ministarstva-vanjskih-i-europskih-poslova-za-razdoblje-2019-2021.pdf> str.3 (Pogledano: 5.5.2020.)

⁴⁴ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Strateški plan za razdoblje 2019.-2021., Dostupno na: <http://www.mvep.hr/files/file/2018/1812281117-strateski-plan-ministarstva-vanjskih-i-europskih-poslova-za-razdoblje-2019-2021.pdf> str.7 (Pogledano: 5.5.2020.)

je 10.000,00 HRK (2019./2020.). Na natječaj se mogu javiti i umjetničke organizacije s ciljem gostovanja i promidžbe hrvatske nezavisne kulture.⁴⁵

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova također raspisuje poziv veleposlanstvima za financiranje pojedinih programa u kulturi kroz Sektor za javnu diplomaciju, Ured za kulturnu diplomaciju.⁴⁶ Ovaj poziv nudi ukupno 3.766.420,00 HRK. Da bi se dobio proračun cjelokupne hrvatske kulturne diplomacije, bez troškova održivosti i hladnog pogona, treba zbrojiti proračun međunarodne kulturne suradnje MK-a, koji je 2018.godine iznosio 10.585.232 HRK,⁴⁷ proračun hrvatskog ureda UNESCO-a, 193.050 HRK⁴⁸ i proračun za financiranje programa MVEP-a i to ukupno otprilike iznosi 16.154.702,00 HRK.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH nema dovoljno detaljno obrazložen strateški plan za kulturnu diplomaciju, tj. strateški plan je raspisan na razini cjelokupne javne diplomacije. Evidentno je kako se strateški kulturna diplomacija ponajviše provodi kroz Ministarstvo kulture i kroz međunarodnu kulturnu suradnju, što je u hrvatskom slučaju ekvivalent kulturnoj diplomaciji, a da Ministarstvo vanjskih i europskih poslova ponajviše služi tome da veleposlanstva poveže s planom i programom Ministarstva kulture za međunarodne odnose.

---

⁴⁵ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Natječaj za prijavu projekata udruga - društava prijateljstva u svrhu ostvarenja financijske potpore, Dostupno na: <http://www.mvep.hr/files/file/2019/1912311253-upute-za-prijavitelje-natjecaj-za-udruga-drustva-prijateljstva-2020-web.pdf>, str.6 (Pogledano: 5.5.2020.)

⁴⁶ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Natječaji, Dostupno na: <http://www.mvep.hr/hr/ministarstvo/natjecaji/> (Pogledano: 5.5.2020.)

⁴⁷ Proračun Ministarstva kulture, Dostupno na: https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/2018%20poziv/MK_2020_.pdf (Pogledano: 5.5.2020.)

⁴⁸ Proračun Ministarstva kulture, Dostupno na: https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/2018%20poziv/MK_2020_.pdf (Pogledano: 5.5.2020.)

7. Strategija austrijske kulturne diplomacije

Prema nekim istraživanjima, kao što je istraživanje američkog portala US News o utjecajnim nacionalnim kulturama, Austrija se nalazi na 25. mjestu, što je vrlo uspješan rezultat za državu koja ima otprilike 8 milijuna stanovnika.⁴⁹ U usporedbi sa Strateškim planom Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, Strateški plan Saveznog ministarstva za Europu, integraciju i vanjske poslove Republike Austrije ima poseban dokument pod nazivom "Auslandskulturkonzept" koji je dio plana za razdoblje od 2015. do 2018. godine. Plan je potpisao tadašnji Savezni ministar Sebastian Kurtz te je formalno objavljen od strane Austrijskog kulturnog foruma.

Dokument opisuje kulturu kao glavni čimbenik za oblikovanje austrijskog imidža u svijetu i presudna je za razvoj imidža kreativnosti, inovacija i tradicije. Kultura se također opisuje kao važan i neprocjenjiv alat za austrijsku vanjsku politiku.⁵⁰ Kulturna diplomacija Republike Austrije temelji se na četiri načela tj. stupova:

a) Kultura kao sredstvo za stvaranje identiteta i perspektive za budućnost

Kultura je dio austrijskog identiteta i nužna je za stvaranje austrijskog samopouzdanja. Stvaranje globalne mreže je prioritet za pokretanje budućih suradnji i formuliranje tema i sadržaja.

b) Kreativna kultura

Pored bogate umjetničke i znanstvene baštine, Austrija ima živahnu, kreativnu i inovativnu suvremenu kulturu. Fokus rada kulturne diplomacije je predstavljanje suvremenog dijela austrijske kulture u području umjetnosti, a poseban se naglasak stavlja na mlade umjetnike u nastajanju.

c) Kultura koja potiče susrete i gradi mostove

Razvoj kulture, umjetnosti i znanosti zahtijeva međunarodnu razmjenu jer kontakti i susreti donose kreativne ideje, razumijevanje i povjerenje u inozemstvu, odnosno kod bilateralnih odnosa.

---

⁴⁹ US News, Cultural Influence, Dostupno na; <https://www.usnews.com/news/best-countries/influence-rankings>, (Pogledano: 5.5.2020.)

⁵⁰ BMEIA, International Cultural Policy ConceptI 2015 - 2018, Dostupno na: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Kultur/Aufmacher/International_Cultural_Policy_Concept_2015-2018.pdf (Pogledano: 5.5.2020.)

d) Povijest i kultura

Razumijevanje međudržavnih odnosa uključuje i poznavanje povijesnih događaja što je pak značajno za sadašnjost. Zadatak kulture je reagirati na prošle povijesne epohe i krojiti projekte prema specifičnim državnim odnosima.⁵¹

Austrijska kulturna diplomacija ponajviše se koncentrira na susjedne zemlje i na zemlje Zapadnog Balkana kao strateški najvažnije. Za državu koja nije jaka u vidu tvrde moći zbog malog teritorija i nevelikog broja stanovnika, Austrija se gotovo isključivo koncentrira na meku moć i svjesna je da se njezin imidž ponajviše gradi u odnosu na okolne države, kako zbog geografske blizine, tako i zbog manjina koje žive Austriji i koje porijeklom dolaze iz dotičnih zemalja. U strateškom planu su određene i tematske cjeline od interesa za razvoj kulturne diplomacije, a to su film i novi mediji, arhitektura, ples i žene u umjetnosti.

Proračun kulturne diplomacije koji se može vidjeti unutar kategorije "Auslankultur und dialog" iznosi 4.369.096 eura, tj. otprilike 33.470.783,84 HRK, što je 17.316.081,84 HRK više od procijenjenog hrvatskog proračuna, odnosno skoro dvostruko veći iznos.⁵² Valja još jednom istaknuti da su to iznosi namijenjeni gotovo isključivo za financiranje programa i projekata, bez hladnog pogona.

Savezno ministarstvo za Europu, integraciju i vanjske poslove Republike Austrije ima detaljno raspisan strateški plan za provedbu kulturne diplomacije, plan koji se isključivo bavi kulturnom diplomacijom i koji se tretira i provodi samostalno i odvojeno od cjelokupne javne diplomacije. Očito je kako je kultura bitno sredstvo za stvaranje diplomatskih odnosa i za kreiranje imidža Austrije te je kao takva maksimalno iskorištena.

---

⁵¹ Austria Kultur, Auslandkulturkonzept 2015., Dostupno na: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Kultur/Aufmacher/Auslandskulturkonzept_2015-2018.pdf (Pogledano: 5.5.2020.)

⁵² Bundesministerium Europäische und internationale Angelegenheiten, Das BMEIA stellt sich vor, Dostupno na: <https://www.bmeia.gv.at/das-ministerium/das-bmeia-stellt-sich-vor/> (Pogledano: 5.5.2020.)

8. Usporedba ustroja kulturne diplomacije dviju država

Kao što je već spomenuto, kulturna diplomacija neizostavni je dio javne diplomacije. Velikim dijelom kulturnu diplomaciju provode diplomati u kontekstu politike ministarstava. Upitno je koliko sami diplomati mogu voditi kulturnu diplomaciju ako njihova stručnost proizlazi iz šireg područja međunarodnih odnosa i trebaju li diplomati odgovorni za kulturnu diplomaciju imati kompetencije iz područja kulture. U mnogim je državama praksa dodijeliti titulu kulturnog atašea osobi koja dolazi izravno iz sektora kulturne politike (ministarstva kulture) ili etabliranom umjetniku. Prema Mitchellu, jednom od značajnijih rukovoditelja British Councila i stručnjaka za kulturnu diplomaciju, „uredi za kulturu u ministarstvima vanjskih poslova ne bi trebali nužno postojati, zbog toga što diplomati te pozicije smatraju određenom kaznom jer u praksi te aktivnosti smatraju sekundarnim.”⁵³ Usprkos tome, ne smijemo zaboraviti kako je kultura ipak nužna komponenta u međunarodnim odnosima. Uostalom, ne postoji pisano pravilo kako bi se trebala voditi kulturna diplomacije, te u suštini taj specifičan dio javne diplomacije provodi se temeljem proračuna ministarstva, ljudskih kapaciteta i prema državnim interesima i vrijednostima koji su prioritetni, što je naravno za svaku državu drugačije.

U zborniku "Kulturna diplomacija: umjetnosti, festivali i geopolitika", koja djeluje kao zbir analiza kulturnih teoretičara na temu kulturne diplomacije, koju je uredila dr.sc. Milena Dragičević Šešić, nalaze se tri glavne podjele kulturne diplomacije, tj. tri modela pomoću kojih se mogu analizirati i odrediti tipovi kulturnih diplomacija koje navodi dr. sc. Serhan Ada, profesor sa Sveučilišta Bilgi u Istanbulu.

Prvi model - Izravni nadzor i supervizija

Model se opisuje kao činovnički model provedbe kulturne diplomacije, a primjer države koja provodi ovakav model rada je Francuska. Postavljeni su mimo veleposlanstva centri za kulturu izravno povezani s ministarstvom vanjskih poslova. Ravnatelji kulturnih centara angažirani su od strane ministarstva kulture, a njihov rad nadgleda ministarstvo vanjskih poslova. Ovakav model ograničava slobodu ravnateljima za kreiranje vlastitih programa te je stoga otežano djelovati protivno naredbama koje postavlja kulturna i vanjska politika, a centar mora raditi po uputama veleposlanstva u državi primateljici. U slučaju da država ne organizira centre za kulturu te se

---

⁵³ Mitchell, J. (1986) *International cultural relations*, London: Allen & Unwin., Dostupno na: <https://archive.org/details/internationalcul00jmml> (Pogledano: 5.5.2020.)

provedba kulturne diplomacije oslanja na rad veleposlanstva, model izravne kontrole i supervizije je prisutniji te je još manja mogućnost samostalnog kreiranja programa. Ministarstvo vanjskih poslova mora nužno autorizirati rad i kulturnog centra i veleposlanstva.⁵⁴

Drugi model - Nevladina organizacija ("Arms length body")

Države koje mogu biti primjerom ovakvog modela su Velika Britanija i Japan. British Council kao vrsta kulturnog centra osnovan je kroz Kraljevski fond, a financira ga britansko Ministarstvo vanjskih poslova. Zbog toga što mu vlada nije osnivač te centar sam po sebi ne spada pod javni sektor, ne znači da ne mora pratiti postavljene parametre javne i kulturne politike. S druge strane, ravnatelji mogu inicirati i voditi vlastite programe i sadržaje, bez izravnog uplitanja države.⁵⁵

Treći model - Kombinacija

Treći je model kombinacija prvog i drugog modela. Primjer države koja provodi taj model je Nizozemska, točnije organizacija DutchCulture. Organizacija je financirana od strane triju ministarstava (obrazovanje, kultura i vanjski poslovi), a pojedine projekte organizacije koji se nalaze u Europi financira Europska komisija. U slučaju da centar za kulturu nije prisutan u nekoj državi, delegiran je kulturni ataše koji surađuje s ministarstvom kulture i vanjskih poslova, ali i s najbližim centrom za kulturu u regiji.⁵⁶

Cilj analize je otkriti u kojoj mjeri se austrijska i hrvatska kulturna diplomacija mogu, u cijelosti ili djelomično, podvesti pod neki od tri navedena modela te kroz analizu uočiti vrline i mane kulturnih diplomacija. Vidljivo je na prvi pogled da i Hrvatska i Austrija spadaju pod prvi model izravne kontrole i supervizije. Austrija ponajviše djeluje kroz veleposlanstva i kulturne forume čiji je osnivač Savezno ministarstvo za Europu, integraciju i vanjske poslove Republike Austrije, dok Hrvatska djeluje izravno kroz vlastita veleposlanstva i generalne konzulate. Austrija i Hrvatska djeluju pod vodstvom vlastitih ministarstava, po određenom i unaprijed planiranom programu. Razlika leži u tome što austrijska kulturna diplomacija djeluje ponajviše kroz kulturne forume, a hrvatska kulturna diplomacija kroz svoja veleposlanstva.

---

⁵⁴ Dragičević Šešić, M., Rogač Miljatović, Lj., Mihaljinac, N. (2017), *Cultural Diplomacy: Arts, Festivals and Geopolitics*, Culture Desk Serbia, Beograd, sr. 49

8.1. Pravna osoba i ustanova koja regulira i provodi kulturnu diplomaciju

Kao što je spomenuto, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova usko surađuje s Ministarstvom kulture pri odabiru kulturnih atašea u pojedinim misijama. Ministarstvu kulture je, prema dosadašnjim strateškim planovima, cilj plasiranje i promoviranje hrvatske umjetnosti i kulture u svijetu. Konkretna posao plasiranja hrvatske kulture u inozemstvu u djelokrugu je Uprave za razvoj kulture i umjetnosti i međunarodnu kulturnu suradnju koja obavlja poslove kulturne suradnje s drugim državama i inozemnim organizacijama, kao i provođenje i ugovaranje raznih sporazuma i programa. U službenim dokumentima Ministarstva kulture ne koristi se termin kulturne diplomacije, nego se hrvatsko međunarodno kulturno djelovanje predstavlja u širem kontekstu međunarodnih kulturnih odnosa.

Budući da se koriste dva različita termina, koji se u svojoj svrsi i značenju doimaju sličnim, možemo protumačiti da međunarodni kulturni odnosi podrazumijevaju gotovo sve oblike međunarodnih dogovora i doticanja. Razliku u terminima ponajbolje je objasnila bivša državna tajnica, ministrica kulture u mandatu 2016.-2020. Nina Obuljen Koržinek, tvrdeći da je „Ministarstvo kulture svjesno napustilo model kulturne promocije, on je ostavljen Ministarstvu vanjskih i europskih poslova koje je bliže tom konceptu promocije kulture, a Ministarstvo kulture gotovo se u cijelosti posvetilo promicanju kulture po modelu kulturne suradnje, što znači da daje podršku onima koji dokažu da postoji interes za njihovo sudjelovanje u projektima ili neki drugi oblik suradnje u inozemstvu”.⁵⁷

Očito je da postoje dva termina različita u značenju, ali u praksi služe gotovo istoj svrsi - međunarodnom bilateralnom i multilateralom predstavljanju hrvatske kulture i spajanja različitih država kroz kulturu. Ministarstvo kulture ponajviše se bavi međunarodnom kulturnom suradnjom, dok se Ministarstvo vanjskih i europskih poslova bavi kulturnom promidžbom Hrvatske. Ta su dva djelovanja komplimentarna i u suštini ne mogu jedno bez drugoga. Prema izjavi ministrice Koržinek, evidentno je kako je odluka o korištenju modela međunarodne kulturne suradnje, a ne međunarodne kulturne promidžbe, svjesno donesena. U ovom se radu koristi termin kulturna diplomacija koji objedinjuje i međunarodne kulturne odnose i promociju kulture.

Na temelju analize međunarodnog kulturnog djelovanja Ministarstva kulture i Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH, možemo zaključiti kako postoji plan postizanja afirmativnog

---

⁵⁷ Jakopović, H. (2012.) *Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranje*, Hanns-Seidel-Stiftung i Diplomatska akademija, Zagreb str.153

imidža Hrvatske, pa tako i hrvatske kulture u inozemstvu. Valja raditi na dugoročnom ujedinenom planu rada između dviju institucija kada je riječ o kulturi i javnoj diplomaciji, pogotovo kad se radi o lobiranju za angažiranje većeg broja kulturnih atašea. Također dugoročno je potreban dokument o planu i programu rada na razini kulture između dviju institucija.

Austrijska je kulturna diplomacija, kao što je već spomenuto, detaljno raspisana i planirana, te se provedba svih aktivnosti ponajviše radi u sklopu Austrijskog kulturnog foruma i veleposlanstava. Austrijski kulturni forumi postoje u gradovima kao što su Beograd, Berlin, Bern, Bratislava, Bruxelles, Budimpešta, Bukurešt, Istanbul, Kairo, Kijev, Ljubljana, London, Madrid, Milano, Moskva, New York, Ottawa, Zagreb, Pariz, itd. Pored kulturnih foruma, kojih ukupno u svijetu ima dvadesetdevet, tu je još osamdeset veleposlanstava, dva ureda za kulturnu suradnju i osam generalnih konzulata.

Djelovanje Austrijskog kulturnog foruma u Hrvatskoj počinje još sredinom prošlog stoljeća kad je u glavnom gradu Hrvatske 1955. godine osnovana austrijska čitaonica, koja je 2001. pretvorena u kulturni forum. Prema službenom planu o suradnji s hrvatskom kulturom i diplomacijom, svoju glavnu zadaću vidi prije svega u prenošenju povijesno zajedničkog, kao i modernog imidža Austrije, te u prenošenju zajedničkih tematsko-interesnih sadržaja u kulturi i umjetnosti kao što su klasična glazba, valcer, suvremena austrijska vizualna umjetnosti i književnost. U Osijeku je 1995. pokrenuto Hrvatsko-austrijsko društvo koje se bavi austrijskom književnošću, poviješću i učenjem njemačkog jezika. Organiziraju se koncerti, projekcije filmova, predstavljanja knjiga i predavanja pod nadzorom Austrijskog kulturnog foruma u Zagrebu. Od 2011. godine postoji i austrijska knjižnica u Rijeci koja je pridružena Sveučilištu u Rijeci i također je pod nadzorom Austrijskog kulturnog foruma.⁵⁸

8.2. Prisutnost drugih organizacija i ustanova koje provode kulturnu diplomaciju u Hrvatskoj

Zaklada Hrvatska Kuća je 2013. osnovana kao samostalni odjel Ministarstva vanjskih i europskih poslova, na inicijativu tadašnjih ministrica kulture i vanjskih i europskih poslova, a njeno osnivanje

---

⁵⁸ Austrijski kulturni forum, *65 godina Austrijskog kulturnog foruma Zagreb*, Dostupno na: <http://www.kulturforum-zagreb.org/hr/article/65-godina-austrijskog-kulturnog-foruma-zagreb/> (Pogledano 9.5.2020.)

temeljilo se na ulasku Hrvatske u Europsku uniju kako bi se pojačao rad na promociji Hrvatske u kontekstu kulture, baštine, umjetnosti, jezika i znanosti.⁵⁹

Zaklada je zamišljena prema konceptu kulturnih instituta i njihovog djelovanja, kao što je primjerice Goethe-Institute. Matica hrvatska je nevladina organizacija.⁶⁰

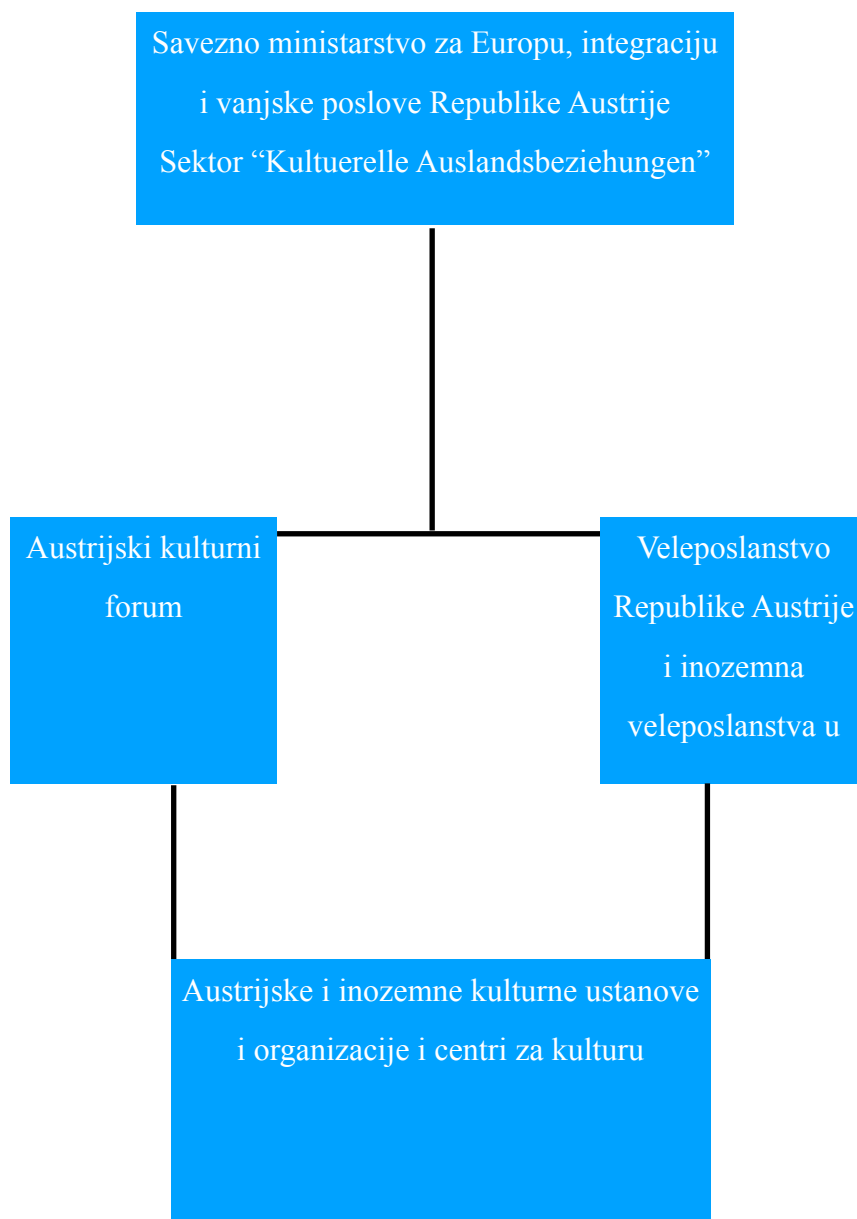
Zaklada je 2016. godine, zbog toga što nije ispunila svrhu i cilj osnivanja, ponajviše zbog nedostatnog proračuna i manjka infrastrukture dospjela u stanje hibernacije i aktivno ne djeluje, ali nije još formalno ukinuta.

---

⁵⁹ Tportal, Vlada predlaže osnivanje zaklade Hrvatska kuća, <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/vlada-predlaze-osnivanje-zaklade-hrvatska-kuca-20130328> (Pogledano:9.5.2020.)

9. Organigram kulturnih diplomacija

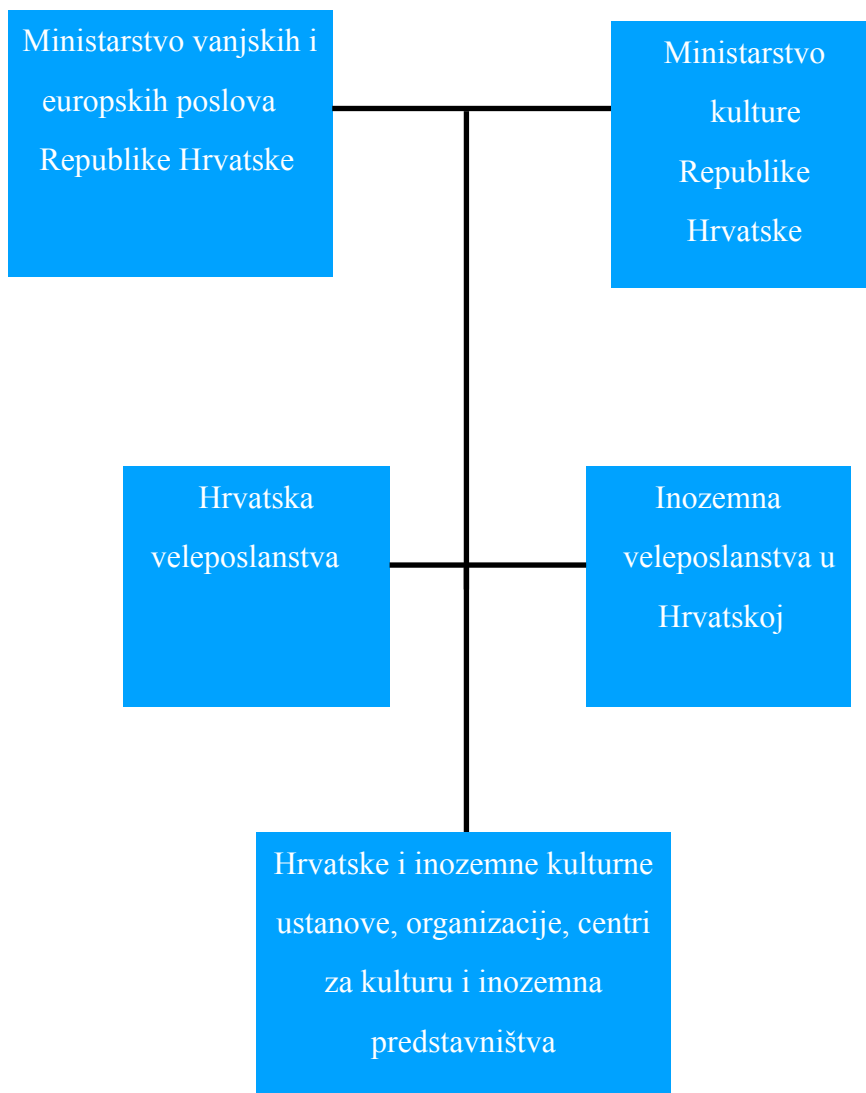
Kulturna diplomacija Republike Austrije ⁶¹

Slika 1: Organigram austrijske kulturne diplomacije

⁶¹ BMEIA, Organizational structure, Dostupno na: <https://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/organizational-structure-in-german/> (Pogledano: 20.5.2020.)

Kulturna diplomacija Republike Hrvatske

Slika 2: Organigram hrvatske kulturne diplomacije

10. PAEI analiza hrvatske i austrijske kulturne diplomacije

Austrijska kulturna diplomacija

P	A	E	I
Veliko "p"	Veliko "a"	Veliko "e"	Veliko "i"

Tablica 1: PAEI analiza austrijske kulturne diplomacije

Veliko "p"

Produktivnost austrijske kulturne diplomacije na visokoj je razini. Uočljivo je kako austrijska kulturna diplomacija ima mnoge ustanove i programe diljem svijeta kojima ostvaruje svoju prisutnost na globalnoj razini u kulturi.

Veliko "a"

Austrijska kulturna diplomacija ima jake administrativne temelje na kojima počivaju njihovi programi. Bez njih ne bi bilo moguće provoditi brojne programe Austrijskog kulturnog foruma u svijetu.

Veliko "e"

Austrijsku kulturnu diplomaciju karakterizira dinamizam koji pokreće konkretne bilateralne projekte s partnerskim državama kao što je na primjer projekt Godina kulture. Pored tog projekta postoje i projekti kao što su Dijalozi u kulturi i Kultura i razvoj. To su projekti korisni jednako za inozemne umjetnike i djelatnike u kulturi, kao i za austrijske.

Veliko "i"

Integracija je, kao što se navodi u službenom strateškom planu, značajan čimbenik pri provedbi kulturne diplomacije. Budući da u Austriji postoje mnoge manjine, integracija u austrijsku svakodnevicu nužna je za stabilno društvo. Austrijska kulturna diplomacija izravno surađuje s veleposlanstvima i udrugama manjina kako bi se one bolje integrirale u društvo, a pritom sačuvale

svoja kulturna obilježja i identitet. Nadalje, mnogo država u svijetu, a ponajviše u regiji, imaju službene austrijske čitaonice i Austrijske kulturne forume koji promoviraju austrijsku kulturu i financiraju projekte u zemljama primateljicama, nudeći mladim lokalnim umjetnicima mogućnost za razvoj i rad.

Može se zaključiti kako Austrija ima odlično razrađen koncept kulturne diplomacije koja je, ne samo Hrvatskoj nego i drugim državama svijeta, ogledni primjer funkcionalne kulturne diplomacije koja do maksimuma iskorištava svoje resurse kako bi se sagradio pozitivan imidž države i tako ojačala meka moć. Dr. sc. Iva Hraste-Sočo ističe u svojoj knjizi "Hrvatska-nacija kulture" Austriju kao vodeću državu pri stvaranju nacionalnog imidža kroz kulturu, kao što ističe važnost kulture kao sredstvo za razvijanje meke moći.

„Tezu da svaka vanjska kulturna politika teži, naočigled globalizaciji, osigurati identitet i nezamijenivost, potvrdila je u svom govoru na Savjetovanju o vanjskoj kulturnoj politici održanom u Beču 2007.godine tadašnja ministrica vanjskih poslova dr. Ursula Plassnik.”⁶²

---

⁶² Hraste-Sočo, I. (2013), *Hrvatska-nacija kulture*, Leykam international, Zagreb, str.98

Hrvatska kulturna diplomacija

P	a	e	I
Veliko “p”	Malo “a”	Srednje “e”	Srednje “i”

Tablica 2: PAEI analiza hrvatske kulturne diplomacije

Veliko “p”

Hrvatska veleposlanstva provode programe u kulturi kao vrstu javnog predstavljanja hrvatske kulture u inozemstvu. U suradnji s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova, kao i u suradnji s Ministarstvom kulture, provode se pojedini programi česti pogotovo u državama od strateškog prioriteta Hrvatskoj. Ministarstvo kulture svake godine pokreće bilateralne partnerske kulturne projekte s pojedinim državama u sklopu kojih se provode programi u Hrvatskoj i u partnerskoj državi. Primjer je recimo Hrvatsko-kineska godina kulture i turizma u sklopu koje je bilo realizirano 15 hrvatskih i kineskih umjetničkih i kulturnih događaja.

Malo “a”

Vidljivo je kako Ministarstvo vanjskih i europskih poslova u svom strateškom planu ne koristi u većoj mjeri kategoriju kulture i možemo zaključiti da je Ministarstvo kulture ono koje ponajviše provodi kulturnu diplomaciju Republike Hrvatske. Zasigurno postoji potreba da se administrativno jasnije povežu dva vladina resora kako bi provedba hrvatske kulturne diplomacije bila još jasnija i transparentnija.

Srednje “e”

Poduzetnički i pokretački duh hrvatske kulturne diplomacije je postojan. Poznato je da Ministarstvo kulture kroz programima međunarodne suradnje pokreće programe s partnerskim državama, poput spomenutog primjera s Kinom. Hrvatska kulturna diplomacija sudjeluje u mnogim međunarodnim, bilateralnim i multilateralnim projektima i na taj način promiče hrvatsku kulturu i umjetnike i daje mogućnost razvoja kulturnim djelatnicima.⁶³ Upitan je tek omjer između međunarodnih projekata koje je inicirala Hrvatska i onih iz drugih zemalja.

Srednje “i”

S razlogom je integracija kategorizirana kao srednja vrijednost zbog uključivanja hrvatskih iseljenika u međunarodne kulturne projekte, jer oni vrlo često sudjeluju u osmišljavanju raznih kulturnih programa u zemljama primateljicama. Involviranost hrvatskih udruga u stranim zemljama može se vidjeti u projektu Godina kulture Austrija - Hrvatska iz 2017. godine.

Hrvatska je kulturna diplomacija u velikoj mjeri prisutna u svijetu javne diplomacije i međunarodnih odnosa, a valja istaknuti kako, za državu koja postoji tek trideset godina, nije drastično lošija od Austrije. PAEI analiza rekapitulira bitne stavke jedne organizacije kao što su produktivnost, administracija, poduzetništvo i intergracija, a hrvatskoj kulturnoj diplomaciji je evidentno najslabija administracija koja dugoročno mora dosegnuti razinu ostalih stupova.

11. PESTLE analiza hrvatske i austrijske kulturne diplomacije

Republika Austrija

POLITIČKI	Austrija smatra da je kultura vrlo važan čimbenik za postizanja političkih ciljeva, pogotovo kada je riječ o međunarodnim odnosima. Kao svjetski ogledni primjer provedbe kulturne diplomacije, kao i kulturne politike. Također, kada je riječ o politici i međunarodnoj suradnji, ta je zemlja ponajviše strateški orijentirana prema susjednim zemljama i zemljama Zapadnog Balkana. Time se postavlja kao vodeća zemlja regije, čemu naravno pridonosi i kultura.
EKONOMSKI	Austrija je za manju državu ekonomski i gospodarski razvijena, a godišnji BDP po stanovniku iznosi 50.250 \$ (2018.). Godišnji proračun za kulturu procijenjeno iznosi 50 milijuna eura, što govori o tome kako Austrija financijski ulaže u kulturu te je kultura, kao što je već nekoliko puta spomenuto, državni, pa tako diplomatski prioritet. Programski proračun za kulturnu diplomaciju iznosi 4.369 milijuna eura.
SOCIOLOŠKI	Austrija s velikim brojem manjina njeguje kulturnu integraciju u austrijsko društvo. U suradnji s veleposlanstvima matičnih država manjina, Austrija provodi programe kako bi se te manjine predstavile u Austriji, sačuvale svoja kulturna obilježja i tako bile prihvaćene u svakodnevnom životu.
TEHNOLOŠKI	Kulturna diplomacija, osim što provodi programe i projekte u području umjetnosti i kulture, provodi i znanstvene projekte te se tako razmjenjuju dobra iz područja znanosti i novih tehnologija.
LEGISLATIVNO	Austrijska kulturna diplomacija strateški je detaljno razrađena što je vidljivo iz dokumenta "Auslandskulturkonzept". Također, osim detaljnog strateškog plana kulturne diplomacije, austrijska kulturna politika ima niz zakona o kulturi na saveznoj razini i po regijama. Austrija ima preko 30 zakona koji reguliraju kulturnu politiku.

EKOLOŠKI	Kako austrijska kulturna diplomacija koristi znanost kao sredstvo za stjecanje bilateralnih odnosa i unapređenje društvenog imidža, ekologija i razvoj moderne tehnologije za prevenciju globalnog zatopljenja od prioritetnog je značaja. Savezno ministarstvo za Europu, integraciju i vanjske poslove Republike Austrije je u suradnji s drugim organizacijama pokrenulo projekt “Climate Austria” koji se bavi zaštitom okoliša u suradnji s partnerskim državama.
-----------------	--

Tablica 3: PESTLE analiza austrijske kulturne

POLITIČKI	Hrvatska kulturna diplomacija zasigurno koristi kulturu kao sredstvo za stjecanje političkih ciljeva na međunarodnoj razini. Prisutna je potkapacitiranost diplomatskih stručnjaka u kulturi i nedovoljan proračun u usporedbi s Austrijom, no kulturna diplomacija postoji i djeluje pri stvaranju međunarodnih odnosa, što i jesu politički ciljevi.
EKONOMSKI	U usporedbi s Austrijom Hrvatska je slabije gospodarski i ekonomski razvijena. BDP po stanovniku iznosi 14.909 dolara (2018.) što je 33.996,40 \$ manje od Austrije. Okvirni iznos proračuna hrvatske kulturne diplomacije je 16.154.702,00 HRK, što je 17.316.081,84 HRK manje od Austrije. S druge strane, teško je kritički uspoređivati trenutno gospodarsko stanje bez da se uzmu u obzir geopolitičke i povijesne okolnosti dviju država, unutar kojih, naravno, Austrija ima prednost.
SOCIOLOŠKI	Hrvatska kulturna diplomacija, osim što se koncentrira na promidžbu i kreiranje državnog i društvenog imidža, koncentrira se i na hrvatske iseljenike i njihovo sudjelovanje u kulturnim programima. Matica hrvatska kao institucija indirektno zasigurno sudjeluje u kreiranju i realizaciji hrvatske kulturne diplomacije, kao što to čine i brojne iseljeničke udruge, što je evidentno iz programa projekta <i>Godina kulture Austrija - Hrvatska</i> .
TEHNOLOŠKI	Hrvatska kulturna diplomacija se gotovo isključivo bavi promicanjem hrvatske umjetnosti i kulture, dok Austrija pokriva i područje znanosti. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova u svom javnom pozivu za sufinanciranje udruga - društava prijateljstva prihvaća međutim i znanstvene projekte.

LEGISLATIVNO	Hrvatska kulturna diplomacija najdetaljnije je razrađena u strateškim planovima dvaju ministarstava. Kultura se u strateškom planu Ministarstva vanjskih i europskih poslova doduše spominje, ali ne dovoljno, te se međunarodni projekti i programi, kao i međunarodna kulturna politika, ponajviše provode kroz zakonodavstvo Ministarstva kulture. Postoji i Zakon o Zakladi Hrvatska kuća - Croatian House, koji je bio u funkciji dok je Zaklada aktivno djelovala.
EKOLOŠKI	Upitna je prisutnost teme ekologije unutar hrvatske kulturne diplomacije, pa se sva pitanja vezana za projekte o okolišu i ekologiji kao element stjecanje bilateralnih odnosa provodi u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša i energetike.

Tablica 4: PESTLE analiza hrvatske kulturne diplomacije

12. SWOT analiza

Republika Austrija

SNAGA	SLABOST
<ul style="list-style-type: none"> - Kultura kao državni i društveni prioritet i sredstvo za stvaranje bilateralnih odnosa - Bogata kulturna baština - Ekonomski stabilna i razvijena država - Povoljan zemljopisni položaj središnje Europe - Povijesni utjecaj na susjedne države i države Zapadnog Balkana - Njemački jezik kao jezik šireg govornog područja - Institucija kulturnih foruma kao kulturnih centara koji programski provode kulturnu diplomaciju i međunarodnu kulturnu politiku države	<ul style="list-style-type: none"> - Veličina države i broj stanovnika - Nedovoljno ulaganje u alternativne umjetnosti
PRILIKA	PRIJETNJA
<ul style="list-style-type: none"> - Nепrekidno jačanje izgradnje društvenog imidža u svijetu - Intenziviranje bilateralnih odnosa s državama s kojima odnos nije dovoljno izgrađen - Veća promidžba suvremene kulture - Osnaživanje ženskih umjetnika - Integracija manjina i izbjeglica/migranata u društveni život	<ul style="list-style-type: none"> - Veliki broj manjina koje treba integrirati u društvo koji se svake godine povećava - Veliki broj ilegalnih migranata koje treba pravno i kulturološki integrirati u društvo - Konstantna prijetnja jačanja ekstremne desnice (stranke FPÖ) koja se zalaže za državni izolacionizam

Tablica 5: SWOT analiza austrijske kulturne diplomacije

Republika Hrvatska

SNAGA	SLABOST
<ul style="list-style-type: none"> - Hrvatske udruge u stranim državama koje pomažu pri predlaganju i u organizaciji kulturnih programa - Stručnost djelatnika Ministarstva kulture - Regionalno slično govorno područje - Učestala suradnja Ministarstva kulture i Ministarstva vanjskih i europskih poslova - Bogatstvo kulturnog sadržaja i materijalne i nematerijalne kulturne baštine	<ul style="list-style-type: none"> - Kadrovski manjak diplomata eksperata u kulturi - Mala veličina države i broj stanovnika - Manjak promidžbe alternativne hrvatske kulture - Nedostupni javni dokumenti koji se bave kulturnom diplomacijom - Malen i samo okvirno definiran proračun (stvarni zbroj udjela Ministarstva kulture i Ministarstva vanjskih i europskih poslova)
PRILIKA	PRIJETNJA
<ul style="list-style-type: none"> - Konkretni koncept razvoja udjela hrvatske kulturne diplomacije unutar Ministarstva vanjskih i europskih poslova - Stjecanje jačih bilateralnih odnosa kroz kulturu - Intenziviranje promidžbe hrvatske kulture - Mogućnost osnivanja kulturnih i jezičnih centara u susjednim zemljama - Razvoj kulturnog turizma	<ul style="list-style-type: none"> - Manjak interesa od strane politike i vlasti za kulturu kao sredstvo stjecanja političkih i diplomatskih ciljeva - Neplanirane proračunske restrikcije za kulturne djelatnosti - Neefikasno iskorištavanje potencijala međunarodnih projekata i fondova - Nedovoljna vidljivost hrvatske kulture - Nedovoljno razvijen kulturni turizam - stagnacija u razvoju

Tablica 6: SWOT analiza hrvatske kulturne diplomacije

13. Godina kulture Hrvatska – Austrija 2017

Godina kulture Hrvatska - Austrija bio je projekt austrijske vlade, projekt koji je pokrenuo Sebastian Kurz kao ministar Saveznog ministarstva za Europu, integraciju i vanjske poslove Republike Austrije. Radi se o bilateralnom projektu dviju država čiji su formalni nositelji Ministarstvo vanjskih i europskih poslova i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Savezno ministarstvo za Europu, integraciju i vanjske poslove Republike Austrije. Izvršna tijela projekta bila su veleposlanstva Republike Hrvatske i Republike Austrije, hrvatske kulturne i iseljeničke udruge u Austriji i Austrijski kulturni forum. Hrvatska je bila zadužena za kreiranje, provođenje i realizaciju programa u Austriji, a isti je bio zadatak Austrije u Hrvatskoj. Tijekom projekta u Austriji je realizirano gotovo 107 programa, dok se u Hrvatskoj realiziralo 36 programa. Radi se o najvećem bilateralnom projektu od osnutka Hrvatske i od austrijskog priznanja samostalne države koji se realizirao u povodu 25. obljetnice suvremenih bilateralnih hrvatsko-austrijskih odnosa.⁶⁴ Valja naglasiti kako je projekt *Godina kulture* austrijski projekt namijenjen stvaranju jačih bilateralnih odnosa s partnerskim zemljama i naglašavanju važnosti manjina u Austriji.

Pokretanjem projekta kojemu je cilj jačanje primarno kulturnih, a onda i političkih i gospodarskih odnosa dviju država, Austrija ne samo da nastoji graditi i ojačati odnose s državama u regiji, već želi naglasiti važnost iseljenika iz tih država koji žive u Austriji, te im tako ponuditi i omogućiti lakšu integraciju u društvo.

Projekt je pokrenut 2015. godine, da bi 2016. bila organizirana Godina kulture Republike Srbije i Republike Austrije, godinu dana kasnije između Bosne i Hercegovine i Republike Austrije, projekt u suradnji s Republikom Hrvatskom 2017. i u 2018. godini s Republikom Albanijom.

Program je iznesen u radu pomoću Savjetničkog rada Domagoja Marića pod nazivom *Godina kulture Hrvatska - Austrija, Reprezentativan primjer predstavljanja hrvatske kulture u inozemstvu*⁶⁵ i izvješća o radu Austrijskog kulturnog foruma.⁶⁶

Slika 3: Logo projekta *Godina kulture 2017*.

⁶⁵ Marić, D. (2019) *Godina kulture Hrvatska - Austrija, Reprezentativan primjer predstavljanja hrvatske kulture u inozemstvu*, Diplomatska akademija, Zagreb

⁶⁶ Indjein, T., Peterlik, J., Salzmann, G., (2017) *Veranstaltungen im Kulturjahr Österreich - Kroatien 2017*, Herausgeber: Bundesministerium für Europa, Integration und Äußeres, Beč

13.1 Kazališna umjetnost

Kroz projekt Godina kulture Austrija - Hrvatska u Austriji je bilo organizirano mnogo kazališnih gostovanja. U bečkom kazalištu Volkstheater gostovale su dvije hrvatske predstave: "Tri zime" HNK-a u Zagrebu i "Bijeli bubrezi" Teatra &TD . U bečkom Akzent teatru su također gostovale dvije predstave; "Bljesak zlatnog zuba" (05..03.) Gradskog kazališta Komedija i "Ustav Republike Hrvatske" (15.10.) Satiričkog kazališta Kerempuh. Sve predstave publika i kritika su odlično primile.

Kada je riječ o austrijskom dijelu projekta, Austrijski kulturni forum je u toj godini sudjelovao kao sponzor predstave "Priče iz Bečke šume" u režiji Igora Vuka Torbice (14.01.), u produkciji Gradskog dramskog kazališta Gavelle. Kako se radi o predlošku austrijskog književnika Ödöna von Horvatha, Austrijski kulturni forum je odlučio sudjelovati u projektu. Nadalje glumac Žarko Potočnjak obilježio je 50. godišnjicu rada u kazalištu predstavom "Zvezdani trenutak Josipa Bizjaka", monodramom Eberharda Streula pripremljenom u sklopu umjetničke organizacije Mitropa (31.10.). Predstava je premijerno prikazana na daskama Gradskog dramskog kazališta Gavelle, dok se redovito izvodila u KNAP-u. Austrijski kulturni forum je financijski podržao predstavu, a valja naglasiti kako je redatelj bio Austrijanac Marius Schiener.

13.2 Književnost i izdavaštvo

U usporedbi s kazališnom umjetnošću, u projektu je bilo realizirano brojčano više književnih manifestacija - u Austriji ukupno 22 , dok ih je u Hrvatskoj bilo četiri. Manifestacija su se održale na različitim lokacijama, a ponajviše u Veleposlanstvu RH u Beču. Veleposlanstvo RH ugostilo je sljedeće autore i prezentaciju njihovih književnih djela: Ivana Šojat (16.02.), Ana Šoretić (06.06.), Milana Vuković-Runjić (29.09.), Mladena i Miro Gavran (11.10.), Jasna Horvat (24.10.), Sonja Manojlović i Drago Štambuk (06.11.) te Andrijana Škunca (12.12.). Književna djela birana su po tome jesu li nastala na njemačkom jeziku ili su prevedena, odnosno bave li se tematski povijesnim odnosima Hrvatske i Austrije. U Veleposlanstvu RH održana je manifestacija *Austrijski dan čitanja* na kojoj su sudjelovali djelatnici veleposlanstva, predavači i polaznici Hrvatske dječje škole u Beču.

Valja istaknuti gostovanje dr.sc. Sibile Petlevski u prostoru Alte Schmiede (05.12.), a Manfred Matzka, umirovljeni predstojnik Ureda austrijskog saveznog kancelara, napisao je vodič o Istri te ga predstavio u knjižnici Lamberg u Steyru (17.03.). U knjižnici Hauptbücherei Wien

predstavljen je pjesnički opus pjesnika i veleposlanika Drage Štambuka (23.01.) i organizirana književna večer s djelima Janka Polića Kamova (07.11.). Drago Štambuk je, uz pjesnikinju Sonju Manojlović, također bio gostom na pjesničkoj večeri u Veleposlanstvu RH (06.11.).

Predstavljen je bio također književni opus Mate Matišića u Hrvatskom centru u Beču (04.03.). Možda najvažnija manifestacija kada je riječ o književnosti i izdavaštvu bilo je predstavljanje njemačkog prijevoda dvaju djela Miroslava Krleže, “Zastava” i “Balade Petrice Kerempuha”, u Austrijskom društvu za književnost (02.10.). Djelo “Zastave” preveli su Gero Fischer i Silvija Hinzmann, a objavio koruški *Wieser Verlag*. Djelo “Balade Petrice Kerempuha” preveo je Boris Perić, a izdavač je Društvo hrvatskih književnika. Mnogi su hrvatski autori bili predstavljeni na bečkom sajmu knjiga, *Buch Wien*, na štandu Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

U Zagrebu je održano čitanje pjesničkog opusa Anne Cotten na njemačkom jeziku u knjižari Booksa. Austrijski je kulturni forum organizirao je brojna druga čitanja koja se spominju u kategoriji Ostalo, zbog toga što su manifestacije obuhvaćale i druge umjetnosti pored književnih sadržaja.

13.3 Likovna umjetnost

U Austriji je održano desetak izložbi hrvatskih slikara, kipara i fotografa. Možda je najuspješnija izložba ostvarena kroz projekt “Izazov moderne. Beč – Zagreb oko 1900.” postavljena u Oranžeriji *Donjeg Belvederea*, s ukupno 68.055 posjetitelja (19.10.). Na otvaranju izložbe bile su ministrica kulture RH Nina Obuljen Koržinek pomoćnica ministrice kulture Iva Hraste-Sočo. Izložba je bečkoj publici pokazala da su autori kao što su Bukovac, Medović, Auer i Meštrović, školovani u Beču, aktivno sudjelovali u grupi mladih umjetnika pod nazivom Secesija. Također je bila organizirana izložba “Hommage à Nasta Rojc” u bečkoj *Palais Porcia* na kojoj je bilo prisutno dvoje ministra kulture (30.03).

U dva grada, u Linzu (22.06.) i u Grazu (10.07.), postavljena je izložba fotografija pod nazivom “Hrvatska - bljesak raznolikosti” fotografa Marija Romulića i Dražena Stojčića. Postavljene su i dvije izložbe iz zbirke austrijskog kolekcionara Alfreda Brogyányija, izložba djela Zlatka Kesera (19.09.) u galeriji Wohninvest i izložba slikarice Nives Kavurić Kurtović (18.10.) u bečkoj galeriji Bildraum 07.

Organizirana je nadalje bila izložba akademskog kipara Mate Turića pod nazivom “Jedra u kamenu” u Veleposlanstvu RH u Beču (15.03.). Hrvatska katolička zajednica Sv. Stjepan u Tullnu

priredila je izložbu vukovarskog amaterskog slikara Dubravka Duića Dunje pod nazivom “Tulln – Dunav – Vukovar” (19.04.).

U Hrvatskoj je organizirano šest izložbi u organizaciji Veleposlanstva Republike Austrije i Austrijskog kulturnog foruma. Prije svega bila je to izložba “Moja slatka mala janjetina”, zbirke Zaklade Erste. Umjetnička organizacija WHW i kustosica Kathrin Rhomberg uredili su izložbu koja je bila prikazana na više lokacija u Zagrebu kao što su galerija Forum, galerija Nova, GMK, HDLU, Institut za suvremenu umjetnost i Apartman Softić (04.01.). U razdoblju od 2015. do 2017. godine provodio se istraživački projekt u sklopu Kreativne Europe realiziran suradnjom Kunsthaus Graz, KUMU Tallinn, MSU Zagreb, Muzej Bozen i MS Łódź. Projekt je rezultirao izložbom “Museum as Toolbox”, koja je bila predstavljena u zagrebačkom Muzeju suvremene umjetnosti (14.01.).

Židovski muzej u Beču je u suradnji s Jewish Film Festival Zagreb organizirao izložbu Dana sjećanja na Holokaust pa je u Francuskom paviljonu umjetnik Andrew M. Mezvinsky postavio svoje instalacije (27.01.). Mlada austrijska umjetnica Susanna Flock predstavila je multimedijску instalaciju u HDLU nakon dvogodišnje umjetničke rezidencije u Zagrebu (17.02.).

Postavljena je bila i izložba umjetnika Leonharda Müllnera koju čine video instalacije postavljene tada u zagrebačkom Pogonu (05.03.). Prostor Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU) u Splitu ugostio je izložbu “Sjajno vrijeme - Dobar dan” međunarodno priznatog umjetnika i možda najvažnijeg predstavnika moderne u Austriji Herberta Brandla, a kustos izložbe bio je Tonko Maroević (27.04.).

13.4 Glazbena umjetnost

Možda najznačajnija koncertna manifestacija koja je održana u Beču bio je koncert Zagrebačke filharmonije u Velikoj dvorani bečkog Konzerthausa, pod dirigentskom palicom Muhaiia Tanga (27.03.). Pored redovnog Festivala hrvatske glazbe, koji se održao po 13. puta, u Austriji je bilo puno koncertnih gostovanja iz Hrvatske, a veliki dio realiziran je pod okriljem hrvatskih udruga.

Festival hrvatske glazbe otvoren je koncertom sopranistice Evelin Novak i pijanista Matthiasa Samuila u dvorani *Palais Eschenbach* (29.10.). Nakon toga slijedili su koncerti Matije Dedića (31.10.), Mate Matišića (09.11.), koncert Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s Institutom za crkvenu glazbu Albe Vidaković (15.11.), koncerti Filipa Novosela i Tihomira Hojsaka (22.11.) i Ane Vidović u bečkom *Konzerthausu* (26.11.). Producent festivala Davor Merkaš tim je povodom naglasio kako je festival organizirao Muzičko-informativni centar Koncertne dvorane Vatroslav Lisinski i podržan od strane Ministarstva kulture, Grada Zagreba i

Grada Beča. U sklopu svih spomenutih koncerata na festivalu su sudjelovali i hrvatski studenti glazbe koji studiraju u Beču. Valja naglasiti da su postojale i druge manifestacije na kojima su se mladi glazbenici mogli predstaviti kao što je sudjelovanje studenata zagrebačke Muzičke akademije u međunarodnom orkestru za mlade Euphony koji je imao nastup u Kongresnom centru u Grazu (02.03.).

Poput drugih kulturnih manifestacija, u Veleposlanstvu RH u Beču bilo je održano i nekoliko koncerata, u suradnji veleposlanstva i udruge Riječ-boja-ton. Bitno je tu istaknuti recital Dore Pejačević (16.10.), čime je istaknuto žensko stvaralaštvo u programu Godina kulture, što je bio jedan od prioriteta. Studenti Marin Drmač i Christian Jeličić s bečkog Sveučilišta za glazbu i scensku umjetnost izveli su djela iz klavirskog opusa najpoznatije hrvatske skladateljice.

Pored klasične glazbe, program Godina kulture koncentrirao se također na tradicionalnu i etno glazbu, pa je tako austrijska publika u dva navrata, na jazz festivalu u Steyru (17.03.) i na Stiwa Jazz Forumu u Hagenberg im Mühlkreisu, mogla slušati pjevačicu i kantautoricu Tamaru Obrovac. U programu se našlo nekoliko klapa kao što su klapa Graz, klapa Kaše, klapa Cambi, a u gradišćanskom Pinkovcu održan je i Festival klapa (11.07.). Ženski vokalni ansambl Zwizde nastupio je u Salzburgu s repertoarom tradicionalnih šokačkih melodija iz Slavonije, Baranje i Bačke. Gostovala su još dva ženska ansambla tradicionalne i narodne glazbe -tamburaški sastav Cure iz centra iz Koprivnice i udruga Điran s Ugljana, a Hrvatski je centar u Salzburgu organizirao Božićni koncert kulturno-umjetničkog društva iz Slavonije.

Kada je riječ o suvremenoj glazbi, predstavljeni su u dva navrata na Sveučilištu za glazbu i scensku umjetnost u Beču mladi skladatelj Krešimir Seletković (12.10.) i Berislav Šipuš s mladim skladateljima Mirelom Ivičević, Dubravkom Palanovićem, Markom Markušem i Ivanom Violićem (13.11.).

Ostale hrvatske programe u Austriji činile su Varaždinske barokne večeri (04.09.), dva koncerta orguljašice Zite Nauratyill i violinistice Andreje Nikolić u ciklusu Gegenklang (30.05.), koncert altistice Marte Babić u Beču (24.10.) i sopranistice Marije Lešaje. Organizirana je Večer hrvatske glazbe u prostorijama dvorca Mirabell (19.05.), a u Salzburgu je predstavljeno i Hrvatsko pjevačko društvo Zoranić iz Zadra (08.12.). U Beču je Austrijsko-hrvatsko društvo organiziralo koncert mezzosopranistice Sandre Hrašćanec na kojem su izvedene skladbe austrijske skladateljice Luise Erdödy i hrvatske skladateljice Dore Pejačević.

Austrijski glazbeni program u Hrvatskoj definira sedam glavnih programa. Početkom 2017. godine organizirana je serija predavanja organizacije Kaliope o austrijskoj glazbi. Voditeljica je bila muzikologinja Marijana Pintar, a predavanja su se održala u Zagrebu, Karlovcu i Velikoj Gorici. U

Zagrebu je, kada je riječ o popularnoj kulturi, održan koncert poznatog austrijskog glazbenika Parova Stelara (07.04.). U Galeriji Klovićevi dvori, u sklopu festivala Večeri na Griču, Zagrepčani su mogli slušati koncert jazz orkestra Styria & Karlheinz Miklin (09.07.).

Iste su godine na nacionalnom festivalu Osorske glazbene večeri nastupali gudački kvarteti iz Austrije - kvartet MoZuluArt i kvartet Ambassade (05.07.). U Balama, u konobi Kamene priče, održan je u sklopu jazz festivala koncert austrijskih glazbenika David Helbock Trio (02.08.), dok je najesen bio organiziran glazbeno-razmjenski projekt pod nazivom Ansambl vremenskog toka kojega su činile kompozicijske radionice i koncerti kombiniranih zborova i orkestara održani na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Partneri projekta bili su Hrvatsko društvo skladatelja, Muzička akademija u Zagrebu i Cantus Ansambl iz Zagreba. Na Muzičkoj akademiji u Zagrebu također je održan jazz koncert ansambla Shake Stew pod vodstvom Lukasa Kranzelbindera, austrijskog jazz dirigenta. (19.-21.10.).

13.5. Filmska umjetnost

Nažalost, kroz 2017. godinu u Austriji nisu prikazani hrvatski filmovi bilo koje vrste ili žanra, unatoč činjenici da podosta hrvatskih filmova ima jake poveznice s austrijskom kulturom, primjerice filmovi “Lisinski” Oktavijana Miletića i “Gospoda Glembayevi” Antuna Vrdoljaka, koji imaju temetski jak predznak austrijske kulture u Hrvatskoj.

S druge strane, u Hrvatskoj su prikazani austrijski filmovi na raznim filmskim festivalima i ciklusima. Organiziran je bio ciklus filmova Josefa Daberniga u programu Kratki utorak kina Tuškanac, te su između ostalih prikazani njegovi filmovi “Wisla” i “River Plate” (21.02.). Austrijski su filmovi te godine također sudjelovali na međunarodnom dokumentarnom festivalu ZagrebDox, a organizirane su bile projekcije kroz program *Breaking ground* u trajanju od tri mjeseca koje su predstavljale austrijsku eksperimentalnu formu u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu.

13.6. Ostalo

Kroz projekt *Godina kulture Austrija - Hrvatska* organizirane su bile s obje strane razne konferencije, skupovi i svečana obilježja. U Austriji je održano nekoliko manifestacija koje su objedinile više grana umjetnosti ili su ceremonijalne naravi.

Dodijeljene su nagrade i priznanja u Hrvatskoj i Austriji za umjetnike i djelatnike u kulturi. Austrijsko-hrvatsko društvo bilo je dobitnikom PaN nagrade (*Partner aller Nationen*), uručene u

Saveznom ministarstvu za Europu, integraciju i vanjske poslove (19.06.). Hrvatski književnik Miro Gavran bio je dobitnikom europske nagrade *Alois Mock* za najizvođenijeg suvremenog hrvatskog književnika u inozemstvu.

U skladu s tradicijom održan je 70. Hrvatski bal u bečkom *Parkhotelu Schönbrunn*, organiziran od strane udruga gradišćanskih Hrvata (21.01.). Održan je također drugi Hrvatski bal u organizaciji Austrijsko-hrvatske zajednice za kulturu i sport (04.02.). Gradišćanski Hrvati inače aktivno sudjeluju u organizaciji kulturnih manifestacija, pa su tako u sklopu Godine kulture organizirali manifestaciju “Tamburica uz oganj”, dok je Hrvatski akademski klub organizirao skup “Dan mladine” na kojemu su se okupili mladi Gradišćanci iz Austrije, Mađarske i Slovačke. U Veleposlanstvu RH je bilo održano predavanje dr. sc. Ive Hraste-Sočo, bivše pomoćnice ministrice kulture i bivše savjetnice za kulturu pri Veleposlanstvu RH, na temu četiri nacionalna hrvatska festivala (Dubrovačke ljetne igre, Splitsko ljeto, Varaždinske barokne večeri i Osorske glazbene večeri) u kontekstu redefiniranja hrvatskog kulturnog identiteta i pozicije.

Valja spomenuti i prvo predstavljanje gradišćansko-hrvatskog jezika na manifestaciji Dan jezika, kroz čitanje ulomka iz dječje knjige “Pipi Duga Čarapa” u Predstavništvu Europske komisije (26.09.). Organizirano je bilo postavljanje ploče hrvatskom skladatelju Ivanu pl. Zajcu u Beču, na adresi Weintraubengasse 6-8, gdje je Zajc živio dvije godine. Organizatori postavljanja ploče i inicijative bili su Austrijsko-hrvatsko društvo iz Beča i Grad Rijeka (17.12.).

Dodjele nagrada i ceremonije organizirale su se jednako u Zagrebu kao i u Beču. U Kući Europe, u dvorani Bruxelles, Hrvatsko-austrijsko društvo organiziralo je dodjelu nagrade *Greta Pifat-Mrzljak* Austrijskom kulturnom forumu za kontinuirano promicanje suradnje na području kulture, a posebno umjetnosti (16.01.).

Organizirana je radionica s austrijskim novinarima Geli Kugler i Markusom Schennachom iz Freie Radio u Innsbrucku koja se bavila osnovnim načelima novinarstva i radija (23.-29.01.), a realizirana je uz pomoć Sveučilišta u Rijeci u Austrijskoj knjižnici. Hrvatsko-austrijska ljetna škola održana je u Labinu u rujnu i bavila se temama kao što su budućnost granica, ovisnost među državama i prepreke u Srednjoj Europi.

Austrijski kulturni forum podržao je i raznovrsne lokalne manifestacije koje su sadržajno inkorporirale austrijsku kulturu i umjetnost u svoje programe. Austrija je bila zemlja u fokusu na 11. Festivalu tolerancije, a međunarodni festival Zagreb Book Festival odredio je Austriju kao partnersku zemlju. Austrijska kultura bila je također u središtu pozornosti manifestacija kao što su Tjedan dizajna u Zagrebu i Lighthouse festival u Istri.

14. Zaključak

Analizirati i uspoređivati hrvatsku i austrijsku kulturnu diplomaciju na prvi se pogled čini dobrim odabirom. Naime zemlje su geografski i povijesno povezane, jedna drugoj strateški bitne, a austrijski utjecaj na hrvatsku svakodnevicu očit je. No, analizirajući odnos dviju država pa tako i odnos kultura, istraživanjem se ubrzo mogu uočiti dvije iznenađujuće činjenice. Prva je ta da je temelj uzajamnog kulturnog prožimanja dviju država nedovoljno istražena. U Hrvatskoj, pa tako i u Austriji, ne postoji adekvatna literatura koja bi se isključivo bavila hrvatskom i austrijskom kulturom i njihovim poveznicama. Potraga za informacijama i podacima o međusobnom utjecaju cjelokupnih kultura dviju država ne rezultira pronalaženjem literature ili radova koji objedinjuju sve umjetnosti. To je iznenađujuće budući da je Hrvatska bila pod austrijskim vodstvom stotinama godina. Doduše, u Hrvatskoj se može pronaći literatura koja se parcijalno bavi austrijskim utjecajem u pojedinim granama umjetnosti i stvaralaštva, ali ne i cjelokupnom kulturom u odnosu na Austriju. Još je teže bilo pronaći austrijsku literaturu koja se bavi hrvatskom kulturom, utjecajem Hrvatske na Austriju i obrnuto. Prostor za povjesničare, povjesničare umjetnosti, kulturne djelatnike i sociologe za istraživanja spomenute teme postoji, velik je, ali nažalost neiskorišten.

Druga bitna odrednica jest zaključak kako je jako nezahvalno uspoređivati većinu bilo kojih kulturnih diplomacija s dosezima austrijske kulturne diplomacije, pa je tako još nezahvalnije to činiti za Hrvatsku. Unatoč tomu, cilj ovog rada je prepoznati negativne i pozitivne aspekte postojećih sustava te uočiti u kojim segmentima postoji prostor za unaprjeđenje. Hrvatska kulturna diplomacija zasigurno ima dobre temelje, ali i puno prostora za poboljšanja, pogotovo kada je subjekt usporedbe Austrija kao ogledni primjer države koja maksimalno razvija potencijal meke moći i koristi kulturu za stvaranje pozitivnog imidža.

Austrijska kulturna diplomacija ima jasan i održiv temelj i sustav provođenja kulturne diplomacije. Savezno ministarstvo za Europu, integraciju i vanjske poslove smatra da je kultura peti stup diplomacije, pa je tako kulturi dano na važnosti kroz stvaranje Austrijskog kulturnog foruma kao dodatnog tijela koje u najvećoj mjeri provodi akcije i programe kulturne diplomacije u inozemstvu, naravno uz nadležno veleposlanstvo. Hrvatska kulturna diplomacija nema jednako jasan okvir i temelj, što se najviše vidi iz odnosa dvaju ministarstava, pri čemu Ministarstvo kulture preuzima veću odgovornost i inicijativu pri provođenju i kreiranju programa kulturne diplomacije, pod egidom međunarodne kulturne suradnje. Osim pojedinih natječajna za sufinanciranje programa i projekata, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova uglavnom se oslanja na Ministarstvo kulture.

Zbog toga je dugoročno potrebno učvrstiti i preciznije formalizirati suradnju kroz akte i službene dokumente koji određuju djelovanje dvaju ministarstva u provedbi kulturne diplomacije.

Kada uzmemo u obzir sve aktivnosti kulturne diplomacije u Hrvatskoj, može se zaključiti kako je produktivnost na visokoj razini. Projekti su postojani, sklapaju se bilateralni sporazumi o kulturnoj suradnji, a primjer projekta *Godina kulture Austrija - Hrvatska* to pokazuje i potvrđuje kroz aktivno i angažirano programsko sudjelovanje čak 101 kulturnog događaja predstavljanja Hrvatske u Austriji. Hrvatskoj kulturnoj diplomaciji ne manjka programa i projekata koje rade hrvatski umjetnici i djelatnici u kulturi - ti projekti su reprezentativni i bitni. Uočljivo je da s velikim brojem Hrvata u zemljama primateljicama dolazi i do veće diplomatske i političke odgovornosti. Vidimo kako se program hrvatske kulturne diplomacije često provodi u suradnji s lokalnim hrvatskim udrugama iseljenika te se možemo pitati je li Hrvatskoj potrebno i uopće moguće formalno postaviti hrvatske kulturne centre koji ne bi samo predstavljali hrvatsku kulturu i umjetnost, nego bi i potencijalno radili i na obrazovanju - učenju jezika i učenju u kulturi. Aspekt učenja jezika i učenja o kulturi podosta je zanemaren, a smatra se vrlo važnim za kulturnu diplomaciju jedne države. Hrvatska kao mala država ne bi trebala imati toliko kulturnih centara po svijetu kao Austrija, no bilo bi mudro postaviti takve ustanove/centre/zaklade u zemljama regije, kao i u zemljama u kojima postoji velik broj hrvatskih iseljenika. Otvaranje i realizacija takvog centra ovisi ponajviše o proračunu države odnosno dvaju ministarstva, a poznato je kako je već bilo pokušaja da se takvo što realizira. Tu je ključno pitanje prioriteta države, u ovom slučaju Hrvatske. Možemo se pitati kakvu sliku vlastite države i kulture želimo predstaviti svijetu u bližoj ili daljnjoj budućnosti, kakav je naš imidž i kako možemo bolje iskoristiti naš potencijal.

Hrvatska kulturna diplomacija u usporedbi s austrijskom ima još puno prostora za napredovanje. Bitno je gledati na taj prostor za napredovanje kao priliku, ali trebamo i znati što smo i kakvi smo sada, što želimo biti u budućnosti i kako to možemo postići. Temelj postoji i treba ga nadograđivati.

15. Izvori

Literatura:

- 1) Arsenault, A., Cowan, G. (2008) *Moving from Monologue to Dialogue to Collaboration: The Three Layers of Public Diplomacy*, The Annals of the American Academy of Political and Social Science
- 2) Batušić, N. (1978.) *Povijest hrvatskog kazališta*, Školska knjiga, Zagreb
- 3) Dragičević Šešić, M., Rogač Miljatović, Lj., Mihaljinac, N. (2017), *Cultural Diplomacy: Arts, Festivals and Geopolitics*, Culture Desk Serbia, Beograd
- 4) Hraste-Sočo, I. (2013), *Hrvatska-nacija kulture*, Leykam international, Zagreb
- 5) Jakopović, H. (2012.) *Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranje*, Hanns-Seidel-Stiftung i Diplomatska akademija, Zagreb
- 6) Liu, X. (2018) *China's Cultural Diplomacy: A Great Leap Outward with Chinese Characteristics - Multiple Comparative Case Studies of the Confucius Institutes*, University of Central Lancashire, Preston
- 7) Nick, S. (1997.) *Diplomacija-metode i tehnike*, Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske i Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske, Zagreb
- 8) Nick, S. (2010) *Diplomatski leksikon*, Visoka škola međunarodnih odnosa i dipomacije, Zagreb
- 9) Nye, J. (1990) *Soft power*, Slate group, Lubbock Texas
- 10) Nye, J. (2004) *Soft Power and American Foreign Policy*, Political Science Quarterly-The Academy of Political Science, New York
- 11) Skoko, B. (2009) *Država kao brend*, Matica Hrvatska, Zagreb
- 12) Vugrinec, P. (2017.) *Hrvatski salon i bečka Secesija: slikarstvo u Zagrebu i Beču oko 1900*, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb
- 13) Vujanović, B (2018) *Ivan Meštrović i Česi: primjeri hrvatsko-češke kulturne i političke uzajamnost*, Muzej Ivana Meštrovića - Atelijer Meštrović - Hrvatsko-češko društvo, Zagreb i Split
- 14) Vukadinović, R. (1980) *Međunarodni politički odnosi*, Školska knjiga, Zagreb
- 15) Walker, A. F. (2007.) *Hönigsberg & Deutsch*, Oxford University Press

Zakoni, dokumenti i pravni akti:

- 16) Austria Kultur, Auslandkulturkonzept 2015., Dostupno na: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Kultur/Aufmacher/Auslandkulturkonzept_2015-2018.pdf (Pogledano: 5.5.2020.)
- 17) BMEIA, International Cultural Policy ConceptI 2015 - 2018, Dostupno na: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Kultur/Aufmacher/International_Cultural_Policy_Concept_2015-2018.pdf (Pogledano: 5.5.2020.)
- 18) BMEIA, Organizational structure, Dostupno na: <https://www.bmeia.gv.at/en/the-ministry/organizational-structure-in-german/> (Pogledano: 20.5.2020.)
- 19) Bundesministerium Europäische un internationale Angelenheiten, Das BMEIA stellt sich vor, Dostupno na: <https://www.bmeia.gv.at/das-ministerium/das-bmeia-stellt-sich-vor/> (Pogledano: 5.5.2020.)
- 20) Ministarstvo kulture, Strateški plan 2018.-2020., Dostupno na: <https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Novosti/Strateški%20plan%20MK%202018.-2020..pdf> (Pogledano: 4.5.2020.)
- 21) Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Strateški plan za razdoblje 2019.-2021., Dostupno na: <http://www.mvep.hr/files/file/2018/1812281117-strateski-plan-ministarstva-vanjskih-i-europskih-poslova-za-razdoblje-2019-2021.pdf> (Pogledano: 5.5.2020.)
- 22) Narodne novine, Bečka konvencija o diplomatskim odnosima, Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2017_06_4_20.html (Pogledano: 1.11.2019.)
- 23) Proračun Ministarstva kulture, Dostupno na: https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/2018%20poziv/MK_2020_.pdf (Pogledano: 5.5.2020.)

Stručni radovi i članci:

- 24) Indjein, T., Peterlik, J., Salzmann, G., (2017) *Veranstaltungen im Kulturjahr Österreich - Kroatien 2017*, Herausgeber: Bundesministerium für Europa, Integration und Äußeres, Beč
- 25) Kuić, I. (2008.) *Reforma školstva u vrijeme Druge austrijske uprave u Dalmaciji i knjižnice pučkih škola*, Libellarium: časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova

- 26) Lipovac, M. (2019.) *Bartol Felbinger-Najpoznatiji arhitekt starog Zagreba*, nacionalnemanjine.hr, Dostupno na: <https://nacionalnemanjine.hr/bartol-felbinger-najpoznatiji-arhitekt-starog-zagreba/> (Pogledano: 4.4.2020.)
- 27) Marić, D. (2019) *Godina kulture Hrvatska - Austrija, Reprezentativan primjer predstavljanja hrvatske kulture u inozemstvu*, Dipomatska akademija, Zagreb
- 28) Mitchell, J. (1986) *International cultural relations*, London: Allen & Unwin., Dostupno na: <https://archive.org/details/internationalcul00jmml> (Pogledano: 5.5.2020.)

Internetski izvori:

- 29) Austrijski kulturni forum, *65 godina Austrijskog kulturnog foruma Zagreb*, Dostupno na: <http://www.kulturforum-zagreb.org/hr/article/65-godina-austrijskog-kulturnog-foruma-zagreb/> (Pogledano 9.5.2020.)
- 30) Culture for the future, Culture exchange, Dostupno na: <https://culture4future.eu> (Pogledano: 10.10.2019.)
- 31) Enciklopedija, Bela Čikoš-Sesija, Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13385> (Pogledano: 5.4.2020.)
- 32) Enciklopedija, Blagoje Bersa, Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=7208> (Pogledano: 30.3.2020.)
- 33) Enciklopedija, Jakov Gotovac, Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=22846> (Pogledano: 30.3.2020.)
- 34) Enciklopedija, Robert Auer, Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=4573> (Pogledano: 5.4.2020.)
- 35) Hrvatski biografski leksikon, August Šenoa, Dostupno na: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11894> (Pogledano: 5.4.2020.)
- 36) Hrvatski biografski leksikon, Dimitrija Demeter, Dostupno na: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4526> (Pogledano 30.3.2020.)
- 37) Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, *Diplomacija*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020, Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15326> (pogledano: 17.4.2020.)
- 38) Hrvatska u europskim odnosima, Hrvatsko-austrijski i hrvatsko-njemački odnosi, Dostupno na: <http://croatia.eu/index.php?view=article&lang=1&id=57> (Pogledano: 27.10.2019.)

- 39) Hrvatsko društvo skladatelja, Božidar Širola, Dostupno na: <https://www.hds.hr/clan/sirola-bozidar/> (Pogledano: 30.3.2020)
- 40) Hrvatsko društvo skladatelja, Boris Papandopulo, Dostupno na: <https://www.hds.hr/clan/papandopulo-boris/> (Pogledano: 4.4.2020.)
- 41) HNK Ivana pl. Zajca Rijeka, Ivan pl.Zajc, Dostupno na: <https://hnk-zajc.hr/o-kazalistu/ivan-pl-zajc/> (Pogledano. 4.4.2020.)
- 42) Institute of cultural diplomacy, Cultural diplomacy, Dostupno na: http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_abouticd (pogledano: 20.11.2019.)
- 43) Istanbul culture Santa vakfi, Konferencija Making connections through arts and culture, Dostupno na <https://www.iksv.org/en/news/a-conference-titled-making-connections-through-arts-and-culture-from-the-embassy-of-the-netherlands-the-consulate-general-of-the-netherlands-and-iksv> (Pogledano: 10.10.2019.)
- 44) Ministarstvo kulture, Nastupni posjet veleposlanice Mongolije, Dostupno na: https://www.min-kulture.hr/default.aspx?Fid%3D19268&usg=AOvVaw1_u4PFAiH13cU7e21ufwvr (Pogledano: 4.5.2020.)
- 45) Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Natjecaji, Dostupno na: <http://www.mvep.hr/hr/ministarstvo/natjecaji/> (Pogledano: 5.5.2020.)
- 46) Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Njemački jezik i kultura u Hrvatskoj, Dostupno na: <http://at.mvep.hr/hr/vijesti-i-najave/njemacki-jezik-i-kultura-u-hrvatskoj,51522.html> (Pogledano: 6.4.2020.)
- 47) SeeCult, Smotra hrvatskog filma u Beogradu, Dostupno na: <http://www.seecult.org/vest/smotra-hrvatskog-filma-prvi-put-u-beogradu> (Pogledano: 11.10.2020.)
- 48) Tportal, Vlada predlaže osnivanje zaklade Hrvatska kuća, <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/vlada-predlaze-osnivanje-zaklade-hrvatska-kuca-20130328> (Pogledano:9.5.2020.)
- 49) US News, Cultural Influence, Dostupno na; <https://www.usnews.com/news/best-countries/influence-rankings>, (Pogledano: 5.5.2020.)
- 50) Zaklada Slagalica, Zagovaranje, Dostupno na: <https://www.zaklada-slagalica.hr/tasco/HTML/Zagovaranje> (Pogledano: 10.10.2019.)

16. Biografija studentice

Tajana Bakota, rođena 28. lipnja 1994. u Bernu, Švicarska, filmska je i kazališna producentica. Završila je preddiplomski studij Produkcije na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Radila je na mnogim projektima na Akademiji kao i van Akademije, u profesionalnim produkcijama. Dobitnica je dviju posebnih Rektorovih nagrada. Dvije godine bila je predsjednica Studentskog zbora Akademije dramske umjetnosti i studentski član sveučilišnog Senata. Radila je u komercijalnoj produkciji i proizvodnji, neprofitnom i humanitarnom sektoru. Njeni filmovi i predstave predstavljani su na međunarodnim festivalima kao što su: San Sebastian film festival, Sarajevo film festival, FIPA, Cannes film festival, MakeDOX, ZagrebDOX, Istropolitana festival i drugi. Dvostruka je dobitnica nagrade za najbolju producenticu na Filmskoj reviji kazališne akademije. Završava 2. godinu diplomskog studija Produkcije na Akademiji dramske umjetnosti.